

Vývoj názvů ulic libereckých čtvrtí I-V od roku 1858

Bakalářská práce

Studijní program:

B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obory:

Historie se zaměřením na vzdělávání

Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání

Autor práce:

Michal Žukov

Vedoucí práce:

PhDr. Markéta Lhotová, Ph.D.

Katedra historie

Zadání bakalářské práce

Vývoj názvů ulic libereckých čtvrtí I-V od roku 1858

Jméno a příjmení: **Michal Žukov**
Osobní číslo: P16000595
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obory: Historie se zaměřením na vzdělávání
Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
Zadávající katedra: Katedra historie
Akademický rok: **2018/2019**

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je popsat vývoj názvu libereckých ulic v pěti čtvrtích v centru, které tvořily město od roku 1850 (čtvrť I-Staré Město, II-Nové Město, III-Jeřáb, IV-Perštýn, V-Kristiánov), a postihnout hlavní důvody změn. Student analyzuje starší názvy ulic na základě rozboru adresářů města Liberce, rozbor novějších názvů, tj. především změn po roce 1945 a 1989, provede na základě archivních materiálů jako plánů Liberce, převodníku názvů a zpráv městského národního výboru, případně další literatury. Na základě této analýzy sestaví přehled názvů ulic a náměstí v libereckých čtvrtích I-V s uvedením změn – a to za období od prvního adresáře z roku 1858 po současnost. Výsledky své práce bude komparovat s obdobně koncipovanými výzkumy, zejména probíhajícími v oblastech dříve jazykově německy orientovaného pohraničí.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

BÍLKOVÁ, Libuše a Roman KARPAŠ. Kniha o Liberci. 2., dopl. a rozš. vyd. Liberec: Dialog, 2004, 704 s. ISBN 80-86761-13-4.

MATŮŠOVÁ, J. Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí Naše řeč. Praha: Academia, 1989, roč. 72, s. 179- 186

KÁBOVÁ, Petra. Urbanonymie města Teplic. Liberec, 2011. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.

KLÍMA, Jan. Názvy ulic v městě Protivín. České Budějovice, 2014. Diplomová práce. JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH.

KÖNIG, Paula. Die Benennung der Reichenberger Strassen und Plätze in ihrer zeitlichen Folge mit zücksicht auf die Ursache des Namens. Prag: P. König, 1926, 114 s.

Liberečtí občané v názvech ulic města Liberce. Liberec: Česká beseda, 1993, [12] s. Zprávy České besedy : Sborník Krajského sdružení rodáků a přátel Liberecka, č. 74

Liberečtí rodáci v názvech ulic a náměstí města Liberce. Liberec: Česká beseda, 1993, [7] s. Zprávy České besedy : Sborník krajského sdružení rodáků a přátel Liberecka, č. 72.

MATŮŠOVÁ, Jana. Německá vlastní jména v češtině. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015, 318 s. ISBN 978-80-7422-369-3.

TECHNIK, Svatopluk a Vladimír RUDA. Liberec minulosti a budoucnosti. Liberec: Severočeské krajské nakl., 1961, 318 s., [32] s. fot. příl.

Vedoucí práce: PhDr. Markéta Lhotová, Ph.D.
Katedra historie

Datum zadání práce: 30. dubna 2019
Předpokládaný termín odevzdání: 30. dubna 2020

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2019

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS/STAG se shodují.

13. února 2020

Michal Žukov

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o vývoji názvu ulic a náměstí v pěti Libereckých čtvrtích (Staré město, Nové město, Kristiánov, Jeřáb a Perštýn) a to od roku 1858, se vznikem prvního adresáře až do současnosti. Hlavní důraz je pak kladen na honorifikační názvy, tedy oslavné. První část práce zkoumá, jakým způsobem lze názvy ulic a náměstí kategorizovat. Druhá část je již zaměřena na rozbor a dokumentaci změn v jednotlivých časových obdobích. S poukázáním především na honorifikační názvy a jejich časté změny. Všechny změny názvu ulic a náměstí jsou na konci práce shrnuty do přehledných tabulek.

Cílem této práce je analyzovat změny názvu ulic v pěti hlavních čtvrtích v Liberci a postihnout hlavní důvody těchto změn.

Klíčová slova: názvy ulic a náměstí, Liberec, honorifikační názvy.

Annotation

This bachelor's thesis deals with the development of the name of streets and squares in five Liberec districts (Staré město, Nové město, Kristiánov, Jeřáb and Perštýn) since 1858, with the establishment of the first directory to the present. The main focus is then on honorific names, or celebrate names. The first part of the thesis examines how the names of streets and squares can be categorized. The second part is already focused on the analysis and documentation of changes in individual time periods. With reference mainly to honorific names and their frequent changes. All changes of the name of streets and squares are summarized in clear tables at the end of the thesis.

The main achieve of this thesis is to analyze the changes of street names in the five main districts in Liberec and to explain the main reasons for these changes.

Keywords: street and square names, Liberec, honorific names.

Obsah

Úvod.....	4
Toponomastika	5
Klasifikace toponym podle Vladimíra Šmilauera	5
1. choronyma.....	5
2. oikonyma (vlastní jména místní a sídlištní)	5
Zařazení ulic a náměstí od Libuše Olivové- Nezbedové.....	6
Honorifikační toponymum	6
Funkce názvu ulic a náměstí	6
Urbanonymum.....	7
Zařazení ulic a náměstí.....	7
Při pojmenovávání ulic existují 2 tendence:	8
Jazyková stavba názvů:	8
Začátky pojmenovávání ulic v Liberci	9
Seznam ulic a náměstí ve čtvrtích I-V v Liberci v roce 1958: (s popisem, kde se daná ulice, či náměstí nacházela).....	10
Změny v letech 1858-1918.....	13
Náměstí.....	14
Změny po vzniku republiky:	15
Náměstí.....	16
Přeměna názvu ulic a náměstí za První republiky.....	16
Náměstí.....	19
Situace po Mnichovu.....	19
Náměstí.....	22
Nejrozsáhlejší změny názvu po roce 1945	23
Náměstí.....	33
Změny po roce 1948.....	35
Náměstí.....	37

Pražské jaro a jeho odraz ve změnách názvu ulic a náměstí	38
Změny v názvu ulic a náměstí po sametové revoluci 1989.....	39
Náměstí.....	41
Komparace s ulicemi a náměstími v Teplicích	42
Závěr.....	43
Zdroje:	44
Literatura:	44
Kvalifikační práce:	44
Prameny:.....	45
Elektronické:	45
Přílohy	47

Úvod

V této bakalářské práci se budu zabývat jednotlivými změnami v názvu, které potkaly liberecké ulice a náměstí v pěti nejstarších čtvrtích (Staré město, Nové město, Kristiánov, Jeřáb a Perštýn). Hlavní důraz dávám na honorifikační názvy, neboli oslavné. Jedná se o názvy po slavných osobnostech, událostech, armádách atd. Cílem této bakalářské práce je poukázat na změny právě těchto názvů a pokusit se analyzovat hlavní důvody těchto změn. Honorifikační názvy jsou závislé na politické situaci v zemi. Při změně politického režimu jsou to právě ony, které se první mění. S cílem vyzdvihnout činnost nově prosazené osobnosti.

Nejprve je ale nutné vymezit si, jakým způsobem lze názvy ulic a náměstí zařadit. Každý autor používá jinou definici. Vladimír Šmilauer ve své monografii *Úvod do toponomastiky* zařazuje názvy ulic a náměstí k vlastním jménům místním a sídlištním. Jiný pohled na názvy a náměstí udává Libuše Olivová - Nezbedová v knize *Pomístní jména v Čechách*. Ta na rozdíl od Šmilauera řadí názvy ulic a náměstí k pomístním jménům. Jana Matušová v článku: *Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí*, v časopise *Naše řeč* používá pro názvy ulic a náměstí termín urbanonyma. Ten v sobě obsahuje jak definici Šmilauerovu, tak i definici Libuše Olivové - Nezbedové. V této práci jsem pracoval s definicí zařazení ulic a náměstí od Jany Matušové.

V další části práce se již věnuji vývoji samotných názvů ulic a náměstí. Ten začíná v roce 1858 se vznikem prvního libereckého adresáře. Názvy ulic a náměstí uvádím do roku 1918 v němčině. Za doby tzv. první republiky pak názvy uvádím v češtině i v němčině, protože v této době se používala obě pojmenování. Všechny názvy ulic a náměstí vzniklé po roce 1945 uvádím pouze v češtině. Jako hlavní zdroj informací používám adresáře ze Státního okresního archivu v Liberci. Zde zjišťuji komparací těchto adresářů změny v názvu ulic a náměstí. Navíc jsou zde často také napsány hlavní důvody těchto změn. Jako druhý zdroj jsem použil rozsáhlou publikaci od Romana Karpaše *Knihy o Liberci*. V této publikaci jsou také sepsány jednotlivé časové mezníky změn v názvu ulic a náměstí. Je zde seznam ulic s jejich předešlými názvy. Komparací těchto údajů s adresáři jsem zjistil, že se liší. Některé ulice v *Knize o Liberci* vůbec nejsou a někdy se liší i samotné názvy ulic. Přikláním se tedy spíše k informacím z městských adresářů. Liberecké adresáře byly vydávány do roku 1942. Pro určení pozdějších změn používám archivní materiály Městského národního výboru v Liberci nebo materiály ze zasedání komise, která měla tyto změny v gesci. Pro změny po roce 1989

jsem použil archivní materiály Odboru územního rozvoje a Odboru životního prostředí Úřadu města Liberec.

Toponomastika

Toponomastika je nauka o vlastních jménech zeměpisných. Tato zeměpisná vlastní jména se nazývají toponyma.

Klasifikace toponym podle Vladimíra Šmilauera

Vladimír Šmilauer řadí názvy ulic a náměstí mezi toponyma. Toponyma jsou vlastní jména pozemských objektů, ležících v krajině, která jsou znázorněná v mapách. Podle druhu pojmenování se toponyma dále rozlišují na: ¹

1. choronyma

Choronyma jsou vlastní jména větších přírodních nebo národních správních celků. Ty se dále se rozdělují na přírodní choronyma (Evropa, Asie) a administrativní choronyma (Česká Republika, Polsko)

2. oikonyma (vlastní jména místní a sídlištní)

K vlastním jménům místním řadíme jména obydlených objektů, jako jsou: jména měst, vsí, samot, osad, význačných staveb (hradů, kostelů, hostinců), ulic, náměstí, nábřeží, mostů, sadů...

Ve své publikaci *Úvod do toponomastiky* Vladimír Šmilauer uvádí, že někteří autoři zařazují názvy ulic a náměstí k neobydleným, neboli pomístním názvům, on však dává přednost úřednímu přiřazení k místním názvům.²

3. Anoikonyma (pomístní, vlastní jména nesídlištní)

Mezi pomístní jména řadíme:

- **jména vod - hydronyma** (moří, oceánů, brodů nebo vodních nádrží)
- **jména tvarů členitosti povrchu zemského - oronyma** (horských skupin, vrchovin, hor, pohoří, úbočí, údolních tvarů, rovin, nížin, ostrovů či poloostrovů).

---

¹ ŠMILAUER, Vladimír. *Úvod do toponomastiky: nauky o vlastních jménech zeměpisných*. 2. vyd. Praha: SPN, 1966, s. 9

² ŠMILAUER, Vladimír. *Úvod do toponomastiky: nauky o vlastních jménech zeměpisných*. 2. vyd. Praha: SPN, 1966, s. 9

- **jména pozemků - jména traťová** (parcel, pozemkových tratí, pastvin, polesí a obor)
- **jména drobných přírodních útvarů** (skal a jeskyň)
- **jména jednotlivých předmětů** (kapliček, pomníků, mohyl a památkových stromů)
- **jména komunikací** (cest, železnic, přístavů atd.)³

Zařazení ulic a náměstí od Libuše Olivové- Nezbedové

Libuše Olivová Nezbedová v knize *Pomístní jména v Čechách*, názvy ulic a náměstí zahrnuje k pomístním jménům. Zde se odvolává na definici, že pomístním jménem rozumíme vlastní jméno neživého přírodního objektu a jevu na Zemi, který není určen k obývání, ale je pevně zafixován v krajině. Podobně jako Vladimír Šmilauer do této kategorie řadí hydronyma, oronyma, pozemková jména a hodonyma. Kategorie hodonym odpovídá Šmilauerově kategorii jména komunikací. Libuše Olivová Nezbedová, na rozdíl od Vladimíra Šmilauera, řadí mimo názvů tunelů, mostů, lávek, železnic či lanovek pod tuto kategorii i názvy ulic a náměstí.⁴

Honorifikační toponymum

Zvláštním typem toponym jsou toponyma honorifikační, tj. oslavná. Mezi tyto toponyma řadíme často názvy ulic a náměstí. Jedná se totiž o toponyma dávaná na počest nějaké významné osobnosti, či události (Náměstí Dr. Edwarda Beneše, ulice Dr. Milady Horákové ulice 5. května atd.).⁵

Funkce názvu ulic a náměstí

Ve středověku sloužil název ulic čistě k praktickým, tedy identifikačním účelům.

Ulice byly pojmenovány: podle celkového rázu (Dlouhá, Široká, Dlážděná, Černá atd.), přírodního objektu, který se poblíž nacházel (V jámě, V tůních, Na louži), podle dřívější vesnice (Nebovidská, Újezd, Opatovická), podle kostela nebo kláštera (Anenská, Martinská, Michalská), podle jiné významné stavby (Hradební, Mostecká, Biskupská), podle řemesla,

---

³ ŠMILAUER, Vladimír. Úvod do toponomastiky: nauky o vlastních jménech zeměpisných. 2. vyd. Praha: SPN, 1966, s. 10-11

⁴ LUTTERER, Ivan. Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest. Praha: Academia, 1995, s. 15- 16. ISBN 80-200-0554-4.

⁵ KARLÍK, Petr, Marek NEKUDA a Jana PLESKALOVÁ. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2002, s. 491 ISBN 80-7106-484-X.

kteřé lidé provozovali v dané ulici (Celetná, Platněřská, Řeznická, Soukenická, Truhlářská), podle tržního předmětu: Ječná, Žitná, Masná a Rybná.

Až v 19. století vzniká obliba v pojmenovávání ulic a náměstí nejprve po členech panovnického rodu (př.: Barvířský ostrov v Praze je přejmenován na ostrov Žofín). Později po významných osobnostech národních dějin (př.: Koňský trh přejmenován na Václavské náměstí, Dobytčí trh na Karlovo náměstí) Další politické změny jsou pak vždy spojeny s přeměnou názvu veřejných prostranství, kterými jsou ulice, či náměstí.⁶

Urbanonymum

Termín urbanonymum je různě vykládaný pojem. Zpravidla se však jedná o vlastní jména sídelních i nesídelních objektů, které jsou zaneseny v městském katastru. Patří sem názvy:

1. městských obvodů, čtvrtí, sídlišť
2. náměstí, ulic a jiných veřejných prostranství
3. mostů, podchodů, fontán, památníků a soch (někdy se k urbanonymijím řadí i názvy významných budov, částí městského opevnění, tratí, stanic a zastávek)

Urbanonymie je specifický typ toponym, která představují průnik místních a pomístních jmen.

Zařazení ulic a náměstí

V případě ulic a náměstí se jedná o názvy, které se přímo dotýkají života obyvatel města. Jde především o názvy ulic, náměstí či názvy, které určují lidská bydliště, sídla organizací atd. V životech lidí plní důležitou administrativně správní úlohu. S rozvojem měst se začala rozvíjet i urbanonymie. Ulice a náměstí získávala kulturně či politicky motivované názvy, čímž nově plnily také kulturní a politickou funkci. Názvy ulic a náměstí můžeme rozdělit podle typu pojmenování do různých skupin:⁷

---

⁶ ŠMILAUER, Vladimír. Úvod do toponomastiky: nauky o vlastních jménech zeměpisných. 2. vyd. Praha: SPN, 1966, s. 175-176

⁷ MATUŠOVÁ, J. Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí Naše řeč. Praha: Academia, 1989, roč. 72, s. 179-180

1. Názvy vycházející z reality

Do této skupiny řadíme zejména pojmenování podle směru (Chrastavská, Frýdlantská) a polohy komunikace (Nádražní třída, U nemocnice). Dále názvy podle obyvatel ulice, či řemesel v ulici (Řeznická, Rybářská).

2. Druhou skupinou jsou honorifikační názvy, dávány na oslavu nějaké osobnosti, události, či místa. Příklad: ulice Marie Terezie, Lužická třída, Strasse der S. A., Zborovská ulice nebo Masarykova ulice.⁸

Při pojmenovávání ulic existují 2 tendence:

1. Sklon k dlouhodobému tradování názvů

2. Sklon k prudkým změnám

Názvy, které vycházejí z reality, podle směru komunikace, podle polohy komunikace a podle obyvatel ulice, bývají většinou stabilní. K změnám těchto názvů dochází jen zřídka. Naproti tomu názvy, které jsou pojmenované po nějaké významné osobnosti či události, odrážejí politickou situaci ve společnosti a mění se v závislosti na společensko-politických změnách.

Při zkoumání názvů ulic a náměstí zjistíme, že se názvy mění ve vlnách v závislosti na politické situaci. Po výrazné politické změně ve státě a v období vyostřených politických poměrů dochází k častějšímu využití názvů, které jsou nějak politicky angažované. Když se společenské poměry opět ustálí, přichází se zpět k názvům, které vycházejí z reality. V souvislosti s tím cyklicky klesá a stoupá stabilita systému, který tak reaguje na mimojazykové skutečnosti.⁹

Jazyková stavba názvů:

Názvy ulic a náměstí můžeme také rozlišit z hlediska jazykové stavby. Nejčastějším typem těchto názvů v češtině jsou více slovná pojmenování. Ty obsahují jméno druhové (ulice nebo náměstí) a poté jeho bližší určení přívlastkem shodným nebo neshodným. Shodný přívlastek je vyjádřen přídatným jménem a neshodný podstatným jménem. U mnoha názvů dochází k vypuštění druhového jména ulice či náměstí, což slouží k úspornějšímu vyjádření.

(příklad: Františkovská, Frýdlantská nebo Pražská).

---

⁸ MATUŠOVÁ, J. Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí *Naše řeč*. Praha: Academia, 1989, roč. 72, s. 180-181

⁹ Tamtéž s. 182

U víceslovných názvů ulic podle osobností dochází ke zkrácení názvu na jednoslovný. (Př.: Jana Ámose Komenského - Komenského). Těmto názvům odpovídá v němčině celá řada složenin.(Badgasse, Windgasse, Lichtensteg atd.). U těchto kompozit není možné vypustit konec slova, jako - gasse, - strasse, - platz, či steg. Jazyková ekonomie se tedy u německých názvů většinou neuplatňuje. Jak v češtině, tak i v němčině se vyskytuje množství dvou či víceslovných názvů s předložkou. Př.: auf der Sorge - Na Bídě, Am Bergstein - Na Perštýně, V Úvoze, Na Pláni atd.¹⁰

Začátky pojmenování ulic v Liberci

K prvnímu úřednímu označení ulic v Liberci dochází v roce 1850, kdy dostala každá ulice, vždy na začátku a na konci, plechovou tabulku se svým jménem. Základem názvu byla většinou již vžitá pomístní jména, jako například: Knappenberg (Tovaryšský vrch), Laurenziberg (Vavřincův vrch) nebo Keilsberg (Keilův vrch). Dalším velmi častým typem pojmenování ulic bylo podle toho, kam směřovali: Friedländergasse (Frýdlantská), Franzensdorfergasse (Františkovská), Röchlitzer Strasse (Rochlická) nebo Kratzauerstrasse (Chrastavská). Třetím typem pojmenování, ke kterému docházelo již v roce 1850, bylo pojmenování podle toho, kdo, popřípadě jaká firma, se v ulici nacházela. Sem bychom mohli zařadit především: Fleischergasse (Řeznická), Tischlergasse (Stolařská), Färbergasse (Barvířská), Bräuhofgasse (Pivovarská). U toho typu ulic vydrželo toto pojmenování nezměněné často do dnešní doby.¹¹

---

¹⁰ MATUŠOVÁ, J. Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí *Naše řeč*. Praha: Academia, 1989, roč. 72, s. 182-183

¹¹ KARPAŠ, Roman, Vlasta JÚZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. *Kniha o Liberci*. Přeložil Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložil Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, s. 650

Seznam ulic a náměstí ve čtvrtích I-V v Liberci v roce 1858: (s popisem, kde se daná ulice, či náměstí nacházela)

Čtvrť I – Staré Město
Altstädterplatz- centrum města, před radnicí
Bergelgasse- od Töpferplatz
Fasangasse- od Liliengasse ke Sperlgasse
Feldgasse- od Kratzauerstrasse
Fischergasse- od Friedländergasse k Feldgasse
Friedländergasse- od Altstädterplatz k Pavlovicím
Dammgasse- od Töpferplatz
Dohलगasse- mezi Töpferplatz a Liliengasse
Eisengasse- od Altstädterplatz k Neustädterplatz
Fleischergasse- u Töpferplatz
Gebirgstrasse- u Schützengasse
Hirtengasse- u Spenglergasse
Kammerberggasse
Kleiner Ring- před Křížovým kostelem, ústí sem Ladegasse, Rosengasse, Kreuzkirchgasse a Windgasse
Knappenberg- od Neustädterplatz k Friedländerstrasse
Krankenhausgasse
Laurizenberg- u Altstädterplatz a Friedländerstrasse
Lerchenfeldgasse- u Sperlgasse
Lichtensteg- od Knappenberg ke Křížovému kostelu
Liliengasse- od Lerchenfeldgasse k Schützengasse
Luftgasse- u Schützengasse
Neubau- od Gebirgstrasse
Neustädterplatz- náměstí před kostelem svatého Antonína, ústí sem Eisengasse, Kirchgasse, Rollgasse, Rosengasse a Windgasse
Schützengasse- od Altstädterplatz ke Gebirgsstrasse
Spenglergasse
Sperlgasse- od Hirtengasse k Schützengasse
Töpferplatz- ústí zde Fleischergasse, Sperlgasse, Dammgasse, Dohलगasse a Bergelgasse
Webergasse- mezi Luftgasse a Schützenstrasse
Windgasse- od Neustädterplatz ke Kleiner Ring

Čtvrť II – Nové Město
Andreasgasse- od Teichgasse a Franzensdorferstrasse k Lastenstrasse
Augasse- od Papiergasse k Bindergasse
Baderberg- od Pragergasse k Papiergasse a Zillergasse
Bahnhofstrasse- od Färbergasse k nádraží)
Bindergasse- od Papiergasse ke Kanalgasse
Breitegasse- od Hablaugasse k Jäbergasse
Brunnengasse- od Kratzauerstrasse
Färbergasse- u Bahnhofstrasse
Franzensdorfer Gasse- od Adlergasse směrem do Františkova
Graben- Gasse- od Bindergasse k Zillergasse
Hasnergasse- u Bahnhofstrasse
Johannesgasse- od Neisegasse
Kanalgasse- od Bindergasse k Zillergasse
Kirchgasse- od Altstädterplat k Neustädterplatz
Kratzauer Strasse- od Kleiner Ring do Růžodolu
Neissegasse- od Bahnhofstrasse
Neuplatz- před kostelem svatého Antonína
Papiergasse- od Breitengasse k Baderberg
Perlgasse- u Ladegasse
Plankengasse- u Bahnhofstrasse
Prager Gasse- od Hablaustrasse k Neustädterplatz
Rahmberggasse- u Rosengasse
Rollgasse- od Breitengasse k Neustädterplatz
Rosengasse- od Neustädterplatz ke Kleiner Ring
Schleusengasse- u Bahnstrasse, podél Hasnerstrasse
Steinbr. Gasse- od Breitengasse ke Kleiner Ring
Tischlergasse- začátek na Keilsber ke Kratzauerstrasse
Weidengasse- od Breitegasse ke Zillergasse
Zillergasse- od Baderberg k Breitegasse

Čtvrť III - Jeřáb
Adlergasse- vede k Teichgasse, Andreasgasse, a Franzensdorferstrasse
Jänergasse- od konce Breitegasse
Paradiesgasse- od Andreasgasse k Franzensdorferstrasse
Renngasse- od Andreasgasse k Franzensdorferstrasse
Sprunggasse- mezi Kranichgasse a Franzensdorferstrasse
Tischlergasse- začátek na Keilberg, vede ke Kratzauerstrasse
Kranichgasse- od Andreasgasse k Franzensdorferstrasse
Ladegasse- od Kilsberg ke Kleiner Ring
Mondgasse- od Adlergasse k Wassergasse
Teichgasse- od Bahnhofstrasse k Adlergasse a Franzensdorferstrasse
Wassegasse- od Mondgasse k Franzensdorferstrasse
Čtvrť IV - Perštýn
Birgsteingasse- od Haidegasse
Böhmischegasse- od Hablau a Spitalgasse k Altstädterplatz
Kaisergasse od Hablau k Röchlitzerstrasse
Kreuzgasse- mezi Kleiner Ring a Neustädterplatz
Laufergasse- od Röchlitzerstrasse ke Kaiserstrasse
Mühlgasse- u Gebirgstrasse
Bräuhofgasse- ud Schlossgasse
Hablaugasse- od Spitalgasse k Breitegasse
Haidegasse- u Rochlitzerstrasse
Lindengasse- od Herrengasse k Veilchengasse
Röchlitzerstrasse- od Veilchengasse do Rochlic
Sandgasse- od Töpferbergasse k Veilchengasse
Schlossgasse- od Böhmischegasse k záměčku
Sorgegasse- od Sterngasse k Lindengasse
Spitalgasse- od Hablau Gasse k Lindengasse
Steingasse- od Kreuzgasse k Veilchengasse
Töpferbergasse- od Birgsteingasse
Veilchengasse- od Lindengasse k Röchlitzerstrasse

Čtvrť V - Kristiánov
Felsengasse- od Gebirgstrasse k Wolkengasse
Herrengasse- od Lindengasse ke Schossgasse
Karls-gasse- od Gebirgsstrasse k Bräuhofgasse
Lindenplatz- před evangelickým kostelem
Stern-gasse- od Karl-gasse k Wolkengasse
Wolkengasse- od Stern-gasse k Herrengasse

Změny v letech 1858-1918

S postupným rozšiřováním Liberce přibýval v 19. století počet obyvatel. V roce 1869 žilo v Liberci více jak 22 tisíc obyvatel, což z něj dělalo druhé největší město v Čechách, hned po Praze. Jak se zvyšoval počet obyvatel, začaly vznikat i nové ulice a náměstí.¹² Oproti roku 1858, kdy se v Liberci nacházelo celkem 100 ulic a náměstí, v roce 1918 už to bylo 191. V období mezi lety 1858-1910 sice nedochází k žádným změnám v názvu ulic. Přesto však můžeme u nově vzniklých ulic registrovat jisté společné znaky. Na rozdíl od začátku pojmenování ulic v roce 1850, kdy ulice získaly již vžitý název podle toho, kam směřovaly, popřípadě po někom, kdo v této ulici bydlel.¹³ Od roku 1858-1914 stále více ulic získává název po libereckém rodákovi, popřípadě po významných lidech, kteří bydleli v okolí města Liberce. Případně i po jiných významných šlechticích, či osobnostech Rakousko- Uherska.¹⁴

př.:

Franz Clam Gallas- Strasse

Jméno je po významném šlechtici Franci Clamm- Gallasovi (1854-1930), který se narodil v Liberci. Nacházela se od Gablonzerstrasse k Franz - Liebig Platz.

Heinrich- Liebig Strasse

Jméno ulice je po významném českém šlechtici a podnikateli Heinrichu Liebigovi (1839-1904). Ulice vedla od Stephansstrasse k hranicím obce.

---

¹² KARPAŠ, Roman, Vlasta JÚZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. Kniha o Liberci. Přeložil Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložil Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, s. 119- 122

¹³ KARPAŠ, Roman, Vlasta JÚZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. Kniha o Liberci. Přeložil Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložil Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, s. 651

¹⁴ Statní okresní archiv Liberec, Adressbücher 1858- 1918

Karl Herzig Strasse

Jméno po dobrodinci a čestném občanu města Liberec Karlu Herzigovi (1813-1849). Ulice vedla od Gablonzerstrasse k Heinrich Liebig Strasse.

Karl-Czoernig Strasse

Název ulice po libereckém dobrodinci a právníkovi Karlu Czoernigovi (1840-1902). Ulice se nacházela u liberecké ozdravovny.

Gutenbergerstrasse

Jméno po německém vynálezci knihtisku Johannesu Gutenbergovi (konec 14. století - 1467). Ulice vedla od Schlossplatz ke Gablonzerstrasse.

Radetzkystrasse

Jméno po významném rakouském vojenském veliteli a polnímu maršálovi Josefu Wenzel Radetzky von Radetz (1765-1858). Ulice vedla od Kaiser-Franz-Josef Platz k Heinrich-Liebig Strasse.

Christophgasse

Název podle libereckého vládce Christopha von Rädern (1591-1640). Ulice vedla od Bibersteingasse k Lausitzer Strasse.

Náměstí

Jak uvádím výše, u ulic se v tomto období název nijak neměnil. V případě náměstí však již v těchto raných dobách ke změně názvu docházelo. V roce 1910 bylo Neustädterplatz přejmenováno na Bismarkplatz. Nejspíše pro zdůraznění důležitosti tohoto náměstí. Starý název Neustädterplatz nebyl oslavný a již nevyhovoval. Nový název po říšském kancléři a sjednotiteli Německa Otto Eduard Leopold von Bismarck-Schönhausen byl pro toto náměstí, nacházející se v centru města, výhodnější. Další změnu v témže roce potkalo Lindenplatz, které bylo přejmenováno na Franz-Liebig-Platz. Název po politikovi, průmyslníkovi Franzu Liebigovi (1827-1886), narozeném v Liberci. Náměstí se nacházelo před evangelickým

kostelem, nedaleko Herrengasse. Neuplatz bylo přejmenováno na Tuchplatz. Z nových náměstí, vzniklých v období 1858-1918, můžeme jmenovat:¹⁵

Kaiserhügel

Vznik v roce 1879 u připomínky stříbrné svatby císaře Franze Josefa I. 24. dubna 1879. Náměstí se nacházelo ve čtvrti Monstranzberg (dnešní Perštýn).

Kaiser Franz Josef- Platz

Náměstí vzniklo v roce 1895, jako připomenutí návštěvy císaře Franze Josefa I. (1830-1916) v roce 1891. Nacházelo se před kasárnami Františka Josefa.

Andreas Hofer Platz

Jméno po tyrolském bojovníkovi za svobodu Andreasu Hoferovi (1767-1810) Náměstí se nacházelo před kasárnami Franze Ferdinanda.

Změny po vzniku republiky:

Při vzniku Československa v roce 1918 Češi požadovali dvojjazyčné pojmenování ulic. K tomu částečně dochází až na přelomu let 1919 a 1920. Oficiální dvojjazyčné pojmenování, tedy vytvoření českých cedulí pro ulice je však v roce 1924 zavrhnuto rozhodnutím nejvyššího správního soudu podepsaným Emilem Háchou, s odůvodněním, že k tomu není důvod. Většině ulic tak zůstal německý název, který byl jen přeložen do češtiny.¹⁶ (viz tabulka č. 2.1- 2.19) Naproti tomu ulic, u kterých byl název změněn krátce po vzniku republiky, je jen velmi málo. Původní název ulic většinou odkazoval na nějakou historickou postavu z Rakouska- Uherska. Jako příklad můžeme uvést Kaiser Josef Strasse, Kaiserstrasse, Maria Theresia Strasse nebo například Radetzkystrasse. Nový název pak nesl pojmenování podle toho, kam ulice vedla, podle domů v ulici či podle obyvatel dané ulice. Zde můžeme uvést Siebenhäuserstrasse (ulice U Sedmi domků)¹⁷, Tuchgasse (Soukenná ulice)¹⁸ nebo Realschulstrasse (ulice U Reálného gymnázia). Některé ulice získaly název po jiné slavné

---

¹⁵ Statní okresní archiv Liberec, Adressbücher 1858- 1918

¹⁶ KARPAŠ, Roman, Vlasta JÚZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. *Knihy o Liberci*. Přeložil Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložil Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, s. 650

¹⁷ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

¹⁸ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

osobnosti, př.: Stifter Gasse (Stiftrova ulice)¹⁹, název podle německy píšícího spisovatele Adalber Stifter (1805-1868), žijícího v Čechách. Další takovouto ulicí je Robert Blum Strasse (třída Roberta Bluma)²⁰, název po bojovníkovi za svobodu Robertu Blumovi (1807-1848).

U Gizeliny ulice- Giselagasse dochází ke změně názvu, avšak ulice nezískává nový název, nýbrž název, který již nesla v minulosti. Název Hablaugasse totiž měla do roku 1883, kdy byl název změněn na Giselagasse. Ulice Kitz Strasse, Krobotin Strasse a Schlener Strasse byly přestavbou spojeny do jedné ulice, která nese nyní název Heimstättenstrasse - U Domoviny.²¹

Některé z ulic pak úplně zanikly, například: Franz-Clam-Gallas Strasse, Kammerbergstrasse a Kasernerstrasse. Místo nich ale vznikla řada nových ulic (viz příloha tabulky č. 2.1- 2.19).

Náměstí

V případě náměstí nereflktujeme tak významné změny jako u ulic. Přesto zde, po vzniku Československa v roce 1918, nějaké jsou. V roce 1921 byl Andreas Hofer Platz přejmenován na Albrecht Dürer Platz. Nový název je po malíři Albrechtu Dürerovi (1471-1528). Dále byla přejmenována dvě náměstí, která nesla jméno císaře Franze Josefa I. Franz Josef Platz přejmenován na Kasernenplatz (Ke Kasárnám²²) a Kaiser Hügel na Eichenhügel (dubový vršek²³). Obě nová pojmenování vycházejí z reality, jsou tedy více stabilní.²⁴

Přeměna názvu ulic a náměstí za První republiky

Mezi lety 1923-1937 nedochází k žádným výraznějším změnám v názvu ulic, přesto pozorujeme u názvů nově vzniklých ulic jisté shody. Ze sedmnácti nových ulic jich čtrnáct má jméno po významné osobnosti či události. Zbýlé tři ulice jsou pojmenované podle polohy komunikace. Tiergartenweg (U Zoologické zahrady)²⁵ vedla od Gondelteich k Zoologické

---

¹⁹ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

²⁰ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

²¹ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

²² Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

²³ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

²⁴ MATUŠOVÁ, J. Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí *Naše řeč*. Praha: Academia, 1989, roč. 72, s. 180-181

²⁵ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

zahradě. Am Pfarrgarten (U farské zahrady)²⁶ vedla od Zillergasse k Meisterberg. Poslední ulicí je Wachtelgasse (Skřivánčí ulička)²⁷, ta vedla od Sunnwendstrasse k Walkenweg.

Vzhledem k tomu, že v Liberci byla převaha německy mluvícího obyvatelstva, jsou také názvy ulic v němčině.²⁸

Angelikastrasse

Pojmenování ulice po matce Theodora Liebiega (1847-1919). Ulice vedla od Theodorplatz k Parkgasse.

Demantius Strasse-

Název ulice po hudebním skladateli Christophu Demantiusovi (1567-1643), narozeném v Liberci v roce 1567. Ulice vedla od Felgenhauer Strasse k přehradní hrázi.

Beethovenstrasse

Název ulice po hudebním skladateli a autoru klasicistní hudby Ludwigu van Beethovenovi (1770-1827). Začátek ulice byl u Heinrich Liebieg Strasse.

Nerradt Strasse

Ulice dostala pojmenování po dlouholetém místostarostovi a řediteli spořitelny v Liberci Rudolfu Nerradtovy (1862-1926). Ulice vedla od Heinrich Liebieg Strasse k hranicím města, kde začínal Harcov.

Stanzel Strasse

Pojmenování ulice po malíři Thomasu Stanzelovi (1807-1878). Ulice vedla od Franzensdorferstrasse ke Keilsberg.

Ohorn Strasse

Jméno po spisovateli a básníkovi Antonu Ohornovi (1846-1924). Ulice vedla od Bergring k Albecht Dürerplatz.

---

²⁶ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 58

²⁷ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 56

²⁸ Statní okresní archiv Liberec, Adressbücher 1858- 1918

Silchergasse

Jméno podle německého hudebního skladatele Friedricha Silchera (1789-1860), žijícího na území dnešního Německa. Ulice v obytné čtvrti Königsbusch (dnešní Harcov).

Ebner Eschenbach Strasse

Pojmenování ulice podle německy píšící spisovatelky pocházející z Moravy Marie Ebner-Eschenbachové (1838-1916). Ulice vedla od Ruppertsdorfer Strasse ke kasárnám.

Vatter Strasse

Pojmenování podle nářečního básníka a spisovatele Julia Vattera (1846-1920). Ulice vedla souběžně s Langenstrasse.

Staden Strasse

Pojmenování po doktoru Heinrichu Stadenovi, víceletarostovi Liberce v letech 1919-1929. Ulice vedla od Tuchplatz k Röchlitzer Strasse.

Johann Strauss- Strasse

Ulice je pojmenována po komponistovi a hudebním skladateli Johannu Štrausovi (1825-1899), narozeném ve Vídni. Ulice se nacházela na Königsbusch (dnešní Harcov).

Kudlichstrasse

Název ulice podle lékaře a rakouského politika Hanse Kudlicha (1823-1917), který se narodil ve Slezsku. Ulice je odbočkou z Hofberg.

Löns-gasse

Název ulice po německém spisovateli, básníkovi a politikovi Hermannu Lönsovi. Hermann Löns se narodil v Polsku a za života působil v Německu a Francii. Ulice byla odbočkou od Karl Klinger Gasse.

Leinweberstrasse

Název ulice dán na památku sporu mezi mistry tkalci a jejich tovaryši v roce 1731. Ulice vedla od Birgsteingasse ke Gisberstrasse.²⁹

Náměstí

Název náměstí za první republiky se změny tolik nedotkly. V roce 1923 je Bismarkplatz opět přejmenováno na Neustädterplatz. Tento název mu vydrží až do roku 1934, kdy je znovu přejmenován tentokrát na Masarykplatz. (Po prvním československém prezidentovi Tomáši Garigue Masarykovy).

V roce 1923 vznikají dvě nová náměstí. Mariaplatz (po manželce Theodora Liebiega), které se nacházelo na tzv. Schnecke (Na Zátoci)³⁰ a Gablonzer Platz, náměstí, na které ústí Schützenstrasse, Gablonzerstrasse a Klotildenstrasse.³¹

Situace po Mnichovu

Po Mnichovské konferenci 29. 9. 1938 – 30. 9. 1938 dochází k připojení českého pohraničí k Německu. V této době také dochází k prvnímu velkému přejmenování ulic v Liberci. Jednak hned 8. října 1938 jsou odstraněny veškeré české názvy z ulic a postupem času dochází také přímo k přejmenování některých ulic. To souvisí se vznikem tzv. velkého Liberce, kdy k městu Liberec bylo připojeno jedenáct menších obcí. Na základě říšského rozhodnutí ze dne 15. 7. 1939 měly být veškeré dosud bezejmenné ulice pojmenovány. To se týkalo zejména již zmíněných 11 obcí, které byly nyní součástí Liberce. Bylo tedy nutné vymyslet nové názvy pro tamější ulice. Již v létě 1940 byl připraven kompletní seznam na pojmenování ulic, k jehož schválení dochází 13. 7. 1940.³² Toto nové pojmenování ulic se ale pěti základních čtvrtí Liberce dotklo jen okrajově. Již 15. listopadu je přejmenována Komenského ulice na Franz Clam-Gallas Strasse. Toto pojmenování dlouho nevydrželo a krátce na to je název opět změněn na Peter Donnhäuser Strasse. Franz Clam-Gallas Strasse zřejmě nebylo dostatečně reprezentativní pro ulici, kde sídlilo nejvyšší župní vedení v Liberci. Peter Donnhäuser byl

---

²⁹ Statní okresní archiv Liberec, Adressbuch 1928

³⁰ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

³¹ Statní okresní archiv Liberec, Adressbücher 1923- 1937

³² KARPAŠ, Roman, Vlasta JÚZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. Kniha o Liberci. Přeložil Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložila Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, s. 654

nacistický zemský vůdce mládeže a učitel. V Liberci po Petru Donnhäuserovy byla kromě této ulice pojmenována i knihovna. Další ulice, které změnilý svůj název:³³

Herrengasse (Panská ulice³⁴), nyní nesoucí název **Georg Schönerer Strasse**. Podle Georga von Schönerera (1842-1921), což byl předlitavský rakouský, protikatolický a antisemitský politik.

Schützenstrasse (Střelecká³⁵), přejmenovaná na **Horst Wessel Strasse**, podle nacistického politika a příslušníka SA Horsta Wessela (1907-1930). V roce 1930 byl zabit komunisty. Poslední ulice, která změnila název po obsazení Sudet, byla *Vinzentiusgasse* (Vincentinská ulice³⁶), ta nyní nesla označení **Gregor Mendel Gasse**. Název po přírodovědci a objeviteli genetiky Gregoru Mendelovi (1822-1884).³⁷

Po zřízení Liberce centrem Župy Sudety, zde vznikla i řada nových ulic. Tyto ulice bychom mohli rozdělit do dvou skupin.

1. Skupina - ulice, jejichž název nebyl nijak politicky motivovaný. Zde můžeme uvést zejména ty, podle směru a podle polohy komunikace:³⁸

Am Schleifergründel (V Brusičské dolině)³⁹ - vedla od Spinnegasse k městskému parku

Am Königsbusch (U Králova háje)⁴⁰ - vedla od Hofberg k hranici města

Birkenallee (Březová alej)⁴¹ - odbočka od Heinrich Liebig Strasse

Erlenweg (Olšová cesta) - od Hanichenerstrasse do Horního Růžodolu

Harzdorfer Strasse (Harcovská) - od Heinrich Liebig Strasse

Hofberg (Dvorské návrší) - od Gablonzerstrasse k hranicím města, směrem k Harcovu

Kaminfergerweg (Kominická ulice) - od Mühlgasse k Birgsteingasse

---

³³ Statní okresní archiv Liberec, Adressbücher 1941/42

³⁴ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

³⁵ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

³⁶ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

³⁷ Statní okresní archiv Liberec, Adressbuch 1941/42

³⁸ Statní okresní archiv Liberec, Adressbuch 1941/42

³⁹ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

⁴⁰ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

⁴¹ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

Stiegengäschen (Na Schůdkách) - od Rollgasse ke Steinbruchgasse

Schwarzgrundstrasse (U Černého dolu) - od Birgsteingasse k Heimstättengasse

Walkenweg (U Valchy) - od Fabrik Strasse

2. Skupina - ulice, které mají honorifikační název. Jedná se o pojmenování podle osobnosti, podle významné události, podle armád, organizací, či národností. Cílem tohoto pojmenování je oslavovat danou událost či osobnost.

Bielaugasse

Název ulice podle středoškolského pedagoga, básníka a spisovatele, písčícího v jizerskohorském nářečí, působícího v Liberci Hanse Bielau (1860-1928). Ulice vedla od Kasernenstrasse k Bayerstrasse.

Fröbelstrasse

Název podle německého vychovatele a pedagoga Friedricha Fröbela (1782-1852), tvůrce školky - „Kindergarten“. Ulice se nacházela u Theodor Körner Strasse.

Hubert Tille Strasse

Název ulice je po zakladateli libereckého reálného gymnázia Hurberta Tilla (1744-1804) Ulice vedla od Kantstrasse ke Kammerbergerstrasse.

Ilgenstrasse

Název ulice po Stephanu Ilgen von Ilgenau, který zachránil v roce 1631 město Liberec před zničením.⁴² Ulice vedla od Theodor Körnerstrasse k Rupersdorfer Strasse.

Moltkestrasse

Název ulice po polním maršálovi a náčelníkovi štábu pruské armády: Helmuth Graf von Moltke (1800-1831) Odbočka od Langenstrasse.

Rohnstrasse

Jméno ulice po historikovi Karlu Rohnovi (1711-1779) - odbočka od Langenstrasse.

---

⁴² Statní okresní archiv Liberec, Adressbuch 1941/42

Rudolf Hess Strasse

Název po německém nacistickém politikovi a členu NSDAP Rudolfu Hessovi (1894-1987).

Saarlandstrasse

Název ulice na památku dne 1. 3. 1935, kdy německá spolková země Sársko (Saarland) byla opět přičleněna ke Třetí říši.⁴³

Schubertstrasse

Jméno po rakouském hudebním skladateli Franci Schubertovi.(1787-1828). Ulice vedla od Theodor Körner Strasse k Albrecht Dürer Platz.

Schumannstrasse

Jméno po německém skladateli Robertu Schumannovi - odbočka od Mühlgasse.

Strasse der S. A.

Název ulice podle německé nacistické vojenské organizace SA.⁴⁴

Náměstí

Liberecká náměstí se dočkala po připojení českého pohraničí k nacistickému Německu velkých změn. Všechna hlavní náměstí v Liberci dostala nové pojmenování po důležitých mužích nacistického Německa, jako byli Adolf Hitler, Hermann Göring nebo Joseph Goebbels.

Již 8. 10. 1938 je náměstí Dr. Eduard Beneš Platz přejmenováno na **Adolf Hitler Platz**. K tomu dal ústní souhlas dodatečně 2. 12. 1938 sám Adolf Hitler (1899-1945), když navštívil Liberec.⁴⁵ Náměstí neslo nově jméno vůdce nacistického Německa Adolfa Hitlera.

Masarykplatz je v roce 1938 opět přejmenován na **Bismarkplatz**.

Gablonzerplatz je v témže roce přejmenován na **Dr. Goebbels Platz**. Dr. Joseph Goebbels (1897-1945) byl německý nacistický politik a ministr propagandy.

---

⁴³ Statní okresní archiv Liberec, Adressbuch 1941/42

⁴⁴ Statní okresní archiv Liberec, Adressbuch 1941/42

⁴⁵ KARPAŠ, Roman, Vlasta JÚZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. Kniha o Liberci. Přeložil Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložila Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, s. 654

Ve stejném roce jsou přejmenována ještě dvě náměstí. Kaserplatz nově nese jméno **Hermann Göring Platz**, po nacistickém politikovi, ministru letectví a veliteli Lufwaffe Hermannu Wilhelmu Göringovi (1893-1946). Tuchplatz má nyní název **Konrad Henlein Platz**. Konrad Ernst Eduard Henlein se narodil ve Vratislavicích nad Nisou, poblíž Liberce. Byl to člen NSDAP a později říšský místodržící sudetské župy.

Töpferplatz je v roce 1940 přejmenován na **Hans Knirch Platz**. Nově nese náměstí jméno po sudetoněmeckém nacistickém politikovi Hansi Knirchovi (1877-1933).

Jediné nově vzniklé náměstí je **Heinrich Jakob Platz**, po dobrodinci Heinrichu Jakobovi. (1862-1939).⁴⁶

Nejrozsáhlejší změny názvu po roce 1945

V roce 1945 dochází k největším změnám, a to prakticky u všech ulic a náměstí. Často se mění i názvy, které vycházejí z reality. Ty se z pravidla nahrazují jmény osobností, událostí nebo jinak politicky motivovanými názvy.⁴⁷ Po válce byla dokonce zřízena speciální komise pro přejmenování ulic. Ta se ale k žádnému výsledku nedostala. Samotné přejmenování tedy provedl stavební referát. Byly vydány převáděcí seznamy německo- českých a česko- německých názvů pro lepší orientaci. Změna označení ulic byla symbolicky provedena 28. října 1945 v den oslav vzniku ČSR. Nejprve byly tabulky s názvy ulic papírové a až později byly vyrobeny plechové.⁴⁸

Prvním typem změny názvu ulic jsou ty, kde název zůstal stejný, jen byl pouze přeložen do češtiny. Zde se jedná zejména o názvy vycházející z reality.⁴⁹

Názvy podle polohy komunikace (ulice):

Badgasse - Lázeňská ulice, Bergring - Na Okruhu, Am Brückel - Na Můstku, Gasometerstrasse - U Plynojemu, Gerichtsstrasse - U Soudu, Dammgasse - U Náspu, Kanalstrasse - U Stoky atd.

---

⁴⁶ Statní okresní archiv Liberec, Adressbuch 1941/42

⁴⁷ MATUŠOVÁ, J. Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí Naše řeč. Praha: Academia, 1989, roč. 72, s. 180

⁴⁸ KARPAŠ, Roman, Vlasta JÚZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. Kniha o Liberci. Přeložil Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložila Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, s. 654

⁴⁹ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

Názvy podle směru komunikace (ulice):

Friedländerstrasse - Frýdlantská třída, Gablonzer Strasse - Jablonecká třída, Görlitzer Strasse - Zhořelecká třída, Rupersdorferstrasse - Ruprechtická třída atd.

Názvy podle řemesel, či firem v ulici

Adlergasse - Orlí ulice, Fischergasse - Rybářská ulice, Bindergasse - Bednářská ulice, Eisengasse - Železná ulice, Bräuhoftgasse - Pivovarská ulice, Järgergasse - Myslivecká ulice

Najdou se ale i výjimky, kdy některým ulicím zůstal stejný název, přestože to byl název po slavné osobnosti. Sem můžeme zařadit Gutenbergstrasse - Gutenbergrova ulice, Mozartstrasse - Mozartova třída a Resselgasse - Resslerova ulice. Já se však zaměřím zejména na ty názvy, které byly po roce 1945 změněny. Tato pojmenování jsem rozdělil do několika skupin.

1. Ulice, jejichž název byl změněn na původní český z první republiky.

Peter Donhäuser Strasse tak nesla opět pojmenování **Komenského třída**. Ulice Georg-Schönerer Strasse se opět navrátila k původnímu označení **Panská ulice**. Schückerstrasse získala opět prvorepublikový název **Pražská třída**.

2. Jsou to ulice, které měly před rokem 1945 a často i za první republiky honorifikační název, ale nyní získaly název vycházející z reality.⁵⁰

Römheldgasse (Römheldova ulice)⁵¹ je nyní pojmenována podle umístění - **U Elektrárny**.

Bergergasse (Bergrova ulice)⁵² nyní nese pojmenování podle umístění - **U Plynárny**.

Karl Herzig Strasse (třída Karla Heziga)⁵³ nyní nese pojmenování podle umístění - **Klášterní třída**.

Rederngasse (Redernova ulice)⁵⁴ je nově pojmenována podle firmy v dané ulici - **U Tiskárny**.

---

⁵⁰ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁵¹ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁵² Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁵³ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

Josef Reich Strasse (třída Josefa Reicha⁵⁵) je nyní pojmenována podle směru, kam vede **Krkonošská ulice**.

Schützerstrasse (Schützeho třída⁵⁶) je nyní pojmenovaná podle umístění - **Boční ulice**.

Gerhardweg (Gerhardova cesta⁵⁷) má nyní název podle umístění - **U Zoologické zahrady**.

Ginzelstrasse (Ginzlova třída⁵⁸) má nyní název podle umístění - **U Jatek**.

3. Ulice, které měly před rokem 1945 název vycházející z reality a nyní získaly honorifikační název.

Sem můžeme zařadit: ⁵⁹

Bahnhofstrasse, ta má nyní název **Třída Generalissima Stalina**, pojmenování po sovětském generálním tajemníkovi komunistické strany Sovětského svazu, celým jménem Josif Vissarionovič Džugašvili Stalin (1878-1953).

Falkenstrasse má nyní název **Kozinova ulice**. Jan Sladký Kozina (1652-1695) byl vůdce chodského povstání v západních Čechách na konci 17. století. V roce 1695 byl popraven.

Gartengasse má nyní název **Mrštíkova ulice**. Název odkazuje na jednoho z bratrů Mrštíků. Bratři Mrštíkové Vilém a Alois byli spisovatelé, prozaici a překladatelé, žijící na přelomu 19. a 20. století.

Feldgasse byla přejmenována na **Zeyerovu ulici**, po českém spisovateli Juliu Zeyerovi (1841-1901).

Kasernenstrasse byla přejmenována na **ulici Jana Durycha**. Jan Durych (1886-1962) byl katolický prozaik, spisovatel a publicista.

---

⁵⁴ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo-českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁵⁵ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo-českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁵⁶ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo-českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁵⁷ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo-českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁵⁸ Překlad viz.: Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo-českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁵⁹ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

Keilsberg - česky Keilův vrch⁶⁰ byl přejmenován na **Jungmannovu ulici**. Josef Jungmann (1773-1847) byl český jazykovědec, spisovatel, překladatel a hlavní představitel národního obrození.

Lange Strasse byla přejmenována na **Americkou třídu**. Nejspíše z vděčnosti k Američanům, kteří osvobodili západní část Československa.

Lerchenfeldgasse dostala nyní název **ulice podplukovníka Rumjanceva**. Ivan Michajlovič Rumjancev (1901-1958) byl velitelem sovětské posádky a města Liberec po osvobození v roce 1945.⁶¹

Röchlitzerstrasse získala pojmenování **třída Dr. Zdeňka Nejedlého**. Zdeněk Nejedlý (1878-1962) byl český historik a komunistický politik. Pojmenování po Zdeňku Nejedlém bylo zřejmě honosnější než dřívější název Röchlitzerstrasse⁶² (Rochlická třída)⁶³

Grossgärtenstrasse byla změněna na **třídu Květnové revoluce**. Nový název připomíná povstání začátkem května 1945 proti německým okupantům.

Gymnasiumstrasse byla přejmenována na **Hálkovu ulici**. Vítězslav Hálek (1835-1874) byl český prozaik, dramatik, spisovatel a představitel májovců.

Harzdorferstrasse byla přejmenována na **třídu Svobody**. Tato ulice dostala jméno po generálu Ludvíku Svobodovy (1895-1979). Od roku 1945 do roku 1950 byl Ludvík Svoboda ministr národní obrany Československa, později v letech 1968-1975 zastával funkci prezidenta ČSSR.

Hablau byla změněna na **ulici Revoluční**. Změna názvu u Hablau je velmi zvláštní, protože v roce 1945 v této ulici k žádným nepokojům či povstáním nedošlo. Předchozí název Hablau zřejmě nebyl dostatečně reprezentativní. V roce 1945 už asi nikdo nevěděl, na co měl název Hablau odkazovat. V porevoluční atmosféře bylo potřeba, aby se v Liberci nacházela nějaká Revoluční ulice.

---

⁶⁰ Překlad viz.: Státní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo-českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁶¹ Rumjancev byl ošklivý, ale velmi vzdělaný, vzpomíná liberecká pamětnice. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/anna-bahnikova-vzpomina-na-konec-valky-v-liberci.A150507_105447_liberec-zpravy_tm

⁶² Státní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

⁶³ Překlad viz.: Státní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo-českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

4. Skupinou a zároveň nejpočetnější jsou názvy ulic, které měly již před rokem 1945 honorifikační pojmenování a po roce 1945 získaly jiný honorifikační název.

Některé změny názvu souvisely s událostmi kolem osvobození Československa či odkazovaly na osobnosti z vítězných států. Z toho důvodu se Gernhardhaupt Strasse změnila na **Rooseweltovu ulici**, po americkém prezidentovi Franklinu Delano Roosweltovi (1882-1945). Gustav Schirmer Strasse dostala nyní název **Churchilova třída**, po premiérovi Spojeného království siru Winstonu Leonardu Spencer-Churchillovi. (1874-1965).

Fichtestrasse nyní nese název **Zborovská ulice**. Název odkazuje na bitvu u Zborova, což byla jedna z bitev první světové války na východní frontě.

Arndtstrasse, nyní nesoucí pojmenování **Arbesova ulice**, podle spisovatele Jakuba Arbese (1840-1914)⁶⁴

Corda Weg se nyní jmenuje **Horova ulice**. Josef Hora (1891-1945) byl český básník, překladatel a literární kritik.⁶⁵

Ehrlichstrasse byla přejmenována na **Matoušovu ulici**. Čeněk Matouš (1861-1943) byl český pedagog a zastánce češství. Od roku 1885 vyučoval na obecné škole v Liberci.⁶⁶

Fousekstrasse byla změněna na **Jugoslávskou ulici** podle státu, který se po 2. světové válce připojil k socialistickému bloku.⁶⁷

Gabelsberger Strasse byla přejmenována na **Baarovu ulici**. Jindřich Šimon Baar (1869-1925) byl český katolický kněz, básník a spisovatel.

Goethestrasse byla změněna na **Gorkého ulici**. Maxim Gorkij (1868-1936) byl ruský spisovatel, básník a dramatik. Maxim Gorkij byl představitel literárního směru, který se nazývá socialistický realismus.⁶⁸

---

⁶⁴ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁶⁵ TOMSA, Jaroslav. Liberecké ulice: Abecední seznam libereckých ulic a jiné informace pro orientaci ve městě Liberci. Liberec: Česká beseda a Komise cest. ruchu MěstNV, 1984, s. 19

⁶⁶ Liberečtí občané v názvech ulic města Liberce. Liberec: Česká beseda, 1993, [12] s. Zprávy České besedy: Sborník Krajanského sdružení rodáků a přátel Liberecka, č. 74. s. 8

⁶⁷ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁶⁸ TOMSA, Jaroslav. Liberecké ulice: Abecední seznam libereckých ulic a jiné informace pro orientaci ve městě Liberci. Liberec: Česká beseda a Komise cest. ruchu MěstNV, 1984, s. 17

Grillparzerstrasse získala název **Dvořákova ulice**, po českém hudebním skladateli Antonínu Dvořákovi (1841-1904).

Hamerlingstrasse byla přejmenována na **ulici Jana Vrby**. Jan Vrba (1889-1961) byl český spisovatel, učitel a básník.

Hlasiwetz Strasse dostala nově pojmenování **Purkyňova ulice**, podle Jana Evangelisty Purkyněho. (1787-1869) Jan Evangelista Purkyně byl biolog a anatom, žijící na území českého království.

Andreas Hofer Strasse nyní dostala jméno **ulice Prokopa Holého**. Prokop Holý (1380-1434) byl husitský kněz a následník Jana Žižky. Po smrti Jana Žižky v roce 1424 se dokonce postavil do čela táboritů.⁶⁹ Téma husitů není u komunistů nijak překvapivé. Komunisté totiž považovali husity za první socialistickou společnost a vyzdvihovali odkaz husitů.

Bayerstrasse byla přejmenována na **Šamánkovu třídu**. Václav Šamánek byl lékař a také zastánce a propagátor české menšiny na Liberecku. Zasloužil se o zřízení české školy obecné v Liberci, české školy živnostenské a dalších škol v okolí Liberce: v Horním Růžodole, Alšovicích a Bezděčíně.⁷⁰

Karlgasse byla přejmenována na ulici **Boženy Němcové**, po české spisovatelce Boženě Němcové (1820- 1862). Mimo jiné autorka povídky Babička či autorka pohádek.

Theodor Körner Strasse se přejmenovala na **Svojsíkovu ulici**. Antonín Benjamin Svojsík (1876- 1938) byl český pedagog a zakladatel junáctví.

Laufgasse byla přejmenována na **ulici Josefa Blažka**. Josef Blažek Pavlovický (1871-1940) byl český spisovatel, překladatel a kněz.

Lesingstrasse byla přejmenována na **ulici Dobrovského**, po Josefu Dobrovském. Josef Dobrovský (1753-1829) byl český filolog, bohemista a slavistik. Měl velký vliv na národní obrození.

---

⁶⁹ Prokop Holý. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-20]. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Prokop_Hol%C3%BD#V_%C4%8Dele_husit%C5%AF_\(1426%E2%80%931434](https://cs.wikipedia.org/wiki/Prokop_Hol%C3%BD#V_%C4%8Dele_husit%C5%AF_(1426%E2%80%931434)

⁷⁰ Liberečtí občané v názvech ulic města Liberce. Liberec: Česká beseda, 1993, [12] s. Zprávy České besedy: Sborník Krajského sdružení rodáků a přátel Liberecka, č. 74. s. 4

Heinrich Liebig Strasse byla přejmenována na **Husovu třídu**. Jan Hus (1370-1415) byl římskokatolický kněz, kazatel a reformátor. Katolická církev ho označila za heretika, byl exkomunikován z církve a za své názory byl nakonec 6. 7. 1415 upálen v Kostnici. Stejně jako v případě ulice Prokopa Holého se jedná o vyzdvižení odkazu husitství.⁷¹

Gierachstrasse byla přejmenována na **Klostrmanovu ulici**. Karel Faustin Klostermann (1848-1923) byl česky a německy píšící spisovatel pobývajícím na Šumavě, představitel venkovského realismu. Ve svých dílech se zaměřil právě na okolí Šumavy.

Meisnergasse byla přejmenována na **Puchmajerovu ulici**. Antonín Jaroslav Puchmajer (1769-1820) byl česky a německy píšící spisovatel, básník a překladatel.

Menzelstrasse byla přejmenována na **Janáčkovu ulici**. Josef Janáček (1854-1928) byl český hudební skladatel a autor vážné hudby. Mezi jeho díla patří například opery Její Pastorkyňa, či Příhody lišky Bystroušky.⁷²

Mühlfeldstrasse byla přejmenována na **Vaňurovu ulici**. Alois Vaňura se vyučil v Liberci obuvníkem. Postupem času si založil vlastní obchod a v roce 1938 přesídlil do Turnova. Zde byl obviněn z podvratné činnosti, zatčen a nakonec v roce 1942 zemřel v koncentračním táboře ve Flosserburgu. Alois Vaňura byl také nadšený sokol a od roku 1905 byl náčelníkem sokolské župy Ještědské.⁷³

Rosseggerstrasse byla přejmenována na **Sládkovu ulici**. Josef Václav Sládek (1845-1912) byl český básník, překladatel a spisovatel, hlavní představitel realismu.⁷⁴

Schlossgasse dostala nový název **ulice profesora ing. Felbera**. Viktor Felber (1880-1942) byl profesorem technické mechaniky a termomechaniky na ČVUT v Praze. Za protektorátu byl členem Národně revolučního výboru inteligence, za což byl v roce 1942 zatčen a posléze popraven.

---

⁷¹ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁷² Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁷³ Liberečtí občané v názvech ulic města Liberce. Liberec: Česká beseda, 1993, [12] s. Zprávy České besedy: Sborník Krajského sdružení rodáků a přátel Liberecka, č. 74. s. 5-6

⁷⁴ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

Horst Wessel Strasse byla přejmenována na **ulici 5. května**. Nový název připomíná událost, kdy ke konci války 5. května 1945 vypuklo povstání českého lidu proti německé okupaci. Povstání Začalo bojem o budovu rozhlasu. Poté Pražané vtrhli do ulic a ničili německé nápisy.⁷⁵

Strasse der S. A. byla změněna na **Sokolskou třídu**. Starý název přímo připomínal nacistickou organizaci, tudíž je logické, že byl po válce změněn. Nový název Sokolská třída odkazuje na tělovýchovnou organizaci Sokol, která po válce opětovně pokračovala ve své funkci.

Gregor Mendel Strasse se změnila na **Gollovu ulici**. Jaroslav Goll (1846-1929) byl český historik, pedagog a spisovatel, mimo to zakladatel tzv. Gollovy školy.

Karl Czoernig Strasse byla přejmenována na **ulici Antona Sovy**. Antonín Sova (1864-1928) byl český spisovatel a básník.

Wienerstrasse získala nově název **Moskevka ulice**. V současné době nebylo žádoucí, aby jedna z hlavních ulic v Liberci měla pojmenování po hlavním městě Rakouska. Namísto toho tak dostala pojmenování po hlavním městě Sovětského svazu.

Rosenfeldgasse byla přejmenována na **Raisovu ulici**. Karel Václav Rais (1859-1926) byl český prozaik s regionálním zaměřením na Podkrkonoší a autor knih pro děti a mládež. Je jedním z představitelů českého literárního realismu.

Felgenhauerstrasse byla přejmenována na **ulici Chelčického**. Petr Chelčický (1379-1460) byl spisovatel, překladatel a teolog. Společně s Janem Husem je považován za jednoho z prvních církevních reformátorů.⁷⁶

Stanzelstrasse byla přejmenována na **Metelkovu ulici**. Jindřich Metelka (1854-1921) byl český středoškolský profesor, politik a zakladatel českého školství v pohraničí.⁷⁷

Demantiusstrasse byla přejmenována na **ulici Jana Blahoslava**. Jan Blahoslav (1523-1571) byl literát, kněz, biskup jednoty bratrské a představitel českého humanismu.

---

⁷⁵ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁷⁶ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁷⁷ TOMSA, Jaroslav. Liberecké ulice: Abecední seznam libereckých ulic a jiné informace pro orientaci ve městě Liberci. Liberec: Česká beseda a Komise cest. ruchu MěstNV, 1984, s. 33

Hoffmann Strasse byla přejmenována na **Veleslavínovu ulici**, po Danielu Adamovi z Veleslavína (1546-1599). Daniel Adam z Veleslavína byl český, spisovatel, bohemista, historik a překladatel.

Proksch Strasse byla přejmenována na **ulici Arne Nováka**. Arne Novák byl český výtvarný a literární kritik, historik a bohemista.⁷⁸

Neradt Strasse byla přejmenována na **Pekárkovu ulici**. Martin Pekárek (1871-1951) byl český menšinový pracovník.

Beethovenstrasse byla přejmenována na **Fibichovu ulici**. Místo jména po rakouském hudebním skladateli dostala ulice název po českém hudebním skladateli Zdeňku Fibichovi.

Kamillo Horn Strasse byla přejmenována na **ulici Dr. Karla Jaroše**.

Schubertstrasse byla přejmenována na **ulici Jana Jiskry z Brandýsa**. Jan Jiskra z Brandýsa (1400-1469) byl válečník a diplomat, žijící a působící na území dnešního Slovenska.⁷⁹

Staden Strasse dostala pojmenování Fügnerova ulice. **Jindřich Fügner** (1822-1865) společně s Miroslavem Tyršem založil tělovýchovný spolek Sokol. Ten byl založen v Praze mezi lety 1867-1868.

Franz Keil Strasse dostala nově jméno **ulice Emy Destinové**. Ema Destinová (1878-1930) byla česká operní pěvkyně, která vystupovala především v zahraničí.

Johannesthaler Strasse získala nyní název **Stalingradská ulice**, po městě v Sovětském svazu, u kterého byla svedena důležitá bitva 2. světové války mezi SSSR a Německem. Pojmenování ulice po sovětském městě, pojmenovaném po Josefu Stalinovi, mohlo znamenat prokázání úcty k osvoboditelům Liberce nebo také důkaz, že ČSSR se po válce orientovalo na východ.

Ludwig Hübner Gasse dostala název **Jagellonská ulice**.

---

⁷⁸ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁷⁹ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

Adolf Würfel Strasse dostala název **ulice Božích bojovníků**. Tento název opět odkazuje na husitství. Jedná se o další případ, kdy komunisté vyzdvihovali odkaz husitství. Husité se považovali za boží bojovníky a navíc při vítězství zpívali chorál „Ktož jsú boží bojovníci“.⁸⁰

Kantstrasse změnila název na **Čížkovu ulici**. Otakar Čížek (1883-1942) pracoval na berním úřadě v Liberci, později jako liberecký radní. I za dob nacistické nadvlády se snažil v Liberci hájit práva a požadavky českých občanů, za což ho, 10. června 1942 nacisté zatklí a o tři dny později, popravili.⁸¹

Pestalozzi Strasse dostala název **ulice Karla Čapka**. Karel Čapek (1890-1938) byl český spisovatel, novinář a dramatik.

Rudolf Miller Gasse byla přejmenována na **Zengerovu ulici**. Celým jménem Václav Karel Bedřich Zenger (1830-1908) byl český fyzik a meteorolog a astrofyzik.⁸²

Franz Clam Gallas Strasse dostala po válce název **Tyršova ulice**. Miroslav Tyrš (1823-1884) patřil společně s Jindřichem Fügnerem k zakladatelům tělovýchovné organizace Sokol.

Kastnerstrasse byla přejmenována na **Winterovu ulici**.⁸³ Ulice je pojmenována nejspíše po Zikmundu Winterovi (1846-1912), což byl spisovatel píšící česky. Byl učitel a kulturní historik.⁸⁴

Schumann Strasse se přejmenovala na **Hašlerovu ulici**. Karel Hašler byl český písničkář, herec, skladatel, scenárista a režisér. Za druhé světové války v roce 1941 byl během natáčení filmu Městečko na dlani zatčen a následně deportován do koncentračního tábora v Mauthasenu, kde také 22. prosince 1942 zemřel.

Fröbelstrasse byla přejmenována na **ulici plukovníka Švece**. Plukovník Švec byl původně učitelem tělocviku, pracovník Sokola, legionář a plukovník legií v Rusku. Účastnil se například bitvy u Zborova.⁸⁵

---

⁸⁰ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁸¹ Liberečtí občané v názvech ulic města Liberce. Liberec: Česká beseda, 1993, [12] s. Zprávy České besedy: Sborník Krajského sdružení rodáků a přátel Liberecka, č. 74. s. 9

⁸² Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁸³ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁸⁴ TOMSA, Jaroslav. Liberecké ulice: Abecední seznam libereckých ulic a jiné informace pro orientaci ve městě Liberci. Liberec: Česká beseda a Komise cest. ruchu MěstNV, 1984, s. 62.

Náměstí

Stejně jako v případě změn po roce 1938, tak i změny názvu v roce 1945 potkaly hlavní liberecká náměstí. Tyto názvy byly dány z vděčnosti k osvoboditelům, př.: náměstí Rudé armády nebo nesly názvy významných osobností př.: Nerudovo náměstí, Žižkovo náměstí a náměstí F. X. Šaldy. Stejně jako u ulic můžeme změny v názvech náměstí rozdělit do několika skupin.

Do první skupiny řadíme ta náměstí, jejichž název byl pouze přeložen do češtiny nebo získala název z první republiky. V tomto případě se jedná zejména o názvy vycházející z reality.

Německé pojmenování Schlossplatz bylo přeloženo na **Zámecké náměstí**. Náměstí se nacházelo před libereckým zámkem. Ústí do něho ulice prof. Ing. Felbera, Pivovarská, Ludmilina a Gutenbergova.⁸⁶

Soukenné náměstí, dříve v době sudetské župy, mělo název Konrad Henlein Platz, avšak za první republiky se jmenovalo Tuchplatz, tedy Soukenné náměstí.⁸⁷

Německý název Kleiner Ring byl přeložen na **Malé náměstí**. Náměstí se nacházelo u Křížového kostela.⁸⁸

Druhou skupinou jsou náměstí, jejichž název byl na základě aktuální politické situace již několikrát změněn. Jedná se o náměstí prezidenta Dr. Edwarda Beneše a náměstí T. G. Masaryka. Tato náměstí se nacházejí v centru liberce a mají důležitou reprezentativní funkci.

Náměstí prezidenta Dr. Edwarda Beneše neslo v době nacistů pojmenování po vůdci nacistického Německa Adolfu Hitlerovi. Po válce je název změněn na prvorepublikové náměstí Dr. Edwarda Beneše, nově s přízviskem prezidenta. Jelikož se jedná o hlavní náměstí před radnicí⁸⁹, je důležité, aby mělo dostatečně reprezentativní název. Je tedy logické, že

---

⁸⁵ Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo- českých a česko-německých názvů, 1945- 1946

⁸⁶ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 49

⁸⁷ Překlad viz: Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 52

⁸⁸ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 42

⁸⁹ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 33

v roce 1945 je název změněn po opětovném prezidentovi Československa. Zároveň je zde snaha vymezit se vůči válečnému období a to například i anulováním Mnichovské dohody.⁹⁰

Náměstí T. G. Masaryka bylo v době nacistického Německa pojmenováno Bismarkplatz. Po osvobození náměstí získává pojmenování po prvním prezidentovi Československa. Děje se tak nejspíše z toho důvodu, že třetí republika, trvající od dubna 1945 do února 1948, chtěla navazovat na první republiku a Masarykovy demokratické principy. Z toho důvodu bylo nutné si Tomáše Garrigue Masaryka připomínat. Náměstí se nachází před kostelem sv. Antonína.⁹¹

Do třetí skupiny jsem zařadil náměstí, která v době sudetské župy měla název po německé osobnosti nebo za první republiky měla název po osobnosti. Tato náměstí dostala většinou i po roce 1945 název podle osobnosti, události, armád atd. Existují zde ale i výjimky, př. Příbramské náměstí.

Leipziger Platz bylo změněno na náměstí **Rudé armády**. U tohoto náměstí se jedná o prokázání vděčnosti sovětské rudé armádě, která osvobodila Liberce. Náměstí se nacházelo mezi ulicí pplk. Rumjancova a Budyšínskou třídou.⁹²

Albrecht Dürer Platz bylo změněno na **Štefánikovo náměstí**. Milan Rastislav Štefánik (1880-1919) byl slovenský politik a generál francouzské armády. Společně s T. G. Masarykem a E. Benešem se zasloužil o založení Československa.⁹³

Dr. Goebbels Platz bylo přejmenováno na **náměstí F. X. Šaldy**. František Xaver Šalda (1897-1937) se narodil v Liberci. Byl to český literární kritik a vychovatel generace avantgardních spisovatelů a básníků. Mimo náměstí nese Šaldovo jméno také divadlo v Liberci.⁹⁴ Na náměstí F. X. Šaldy ústí Ludmilina ulice, Jablonecká třída a ulice 5. května.⁹⁵

---

⁹⁰ CUHRA, Jaroslav. České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý, Od roku 1918. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7., s. 159-160

⁹¹ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 35

⁹² Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 58

⁹³ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 57

⁹⁴ Liberečtí rodáci v názvech ulic a náměstí města Liberce. Liberec: Česká beseda, 1993, [7] s. Zprávy České besedy: Sborník krajanského sdružení rodáků a přátel Liberecka, č. 72., s. 3

⁹⁵ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 66

Hans Knirsch Platz bylo přejmenováno na **Nerudovo náměstí**. Jan Neruda (1834-1891) byl český básník, prozaik, novinář a dramatik. Zároveň to byla jedna z vůdčích osobností generace tzv. májovců. Náměstí se nacházelo mezi Řeznickou ulicí a ulicí Na Kopečku.⁹⁶

Hermann Göring Platz změnilo název na **Žižkovo náměstí**. Jan Žižka (1360-1424) byl český husitský vojevůdce. Je považován za autora obranné strategie, zvané vozová hradba. Jan Žižka padl v bitvě u Příbyslavi. Stejně jako v případě ulic Prokopa Holého, či Husovy se zde jedná o vyzdvižení odkazu husitství. Náměstí se nacházelo před Štefánikovými kasárnami.⁹⁷

Franz Liebig Platz bylo změněno na **náměstí Českých bratří**. Tento název odkazuje na jednotu bratrskou, která vzešla z husitství. Organizace byla založena Bratrem Řehořem v Kunvaldu v roce 1457. Jednota bratrská je jedna z protestantských církví a působí na území České republiky do dnes. Náměstí se nacházelo u evangelického kostela.⁹⁸

Ringelhaanplatz bylo přejmenována na **Sukovo náměstí**. Josef Suk (1874-1935) byl český skladatel a pedagog. Spolu s Vítězslavem Novákem patří k nejvýraznějším představitelům Dvořákovy kompoziční školy, je jedním ze zakladatelů české hudební moderny. Náměstí se nacházelo mezi ulicí Gorkého a Mozartovou.⁹⁹

Theodor Platz bylo přejmenováno na **Náměstí práce**. Náměstí odkazuje na budovatelské heslo socialismu. Náměstí se nachází u ústí Klicperovy, Andělčiny, Broumovské a Mikulášské ulice.¹⁰⁰

Mariaplatz se změnilo na **Příbramské náměstí**. Náměstí se nacházelo poblíž Hašlerovy ulice a ulice Na zátoči¹⁰¹

Změny po roce 1948

Již v roce 1946 je Soukenné náměstí přejmenováno na Gottwaldovo. Poté, co se v roce 1948 dostala k moci komunistická strana, jsou přejmenovány některé další ulice a náměstí. Tato

---

⁹⁶ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 52

⁹⁷ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 41

⁹⁸ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 45

⁹⁹ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 41

¹⁰⁰ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 41

¹⁰¹ Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, s. 60

nová pojmenování schvaluje názvoslovný sbor při jednotném národním výboru v Liberci.¹⁰² Svoje jméno tak ztrácí Rooseweltova, Churchillova nebo Svojsíkova ulice. Je logické, že jméno amerického prezidenta a britského premiéra bylo nahrazeno osobnostmi či událostmi z SSSR, protože po únorovém převratu si ČSR nechtělo připomínat osobnosti ze západních zemí.¹⁰³

Rooseweltova třída dostala název **třída 1. Máje**. 1. května se slavil svátek práce, který byl ve všech socialistických zemích bouřlivě oslavován. Konaly se masové prvomájové průvody, které procházely městem. Těchto průvodů se museli všichni lidé povinně zúčastnit.¹⁰⁴

Churchillova třída změnila nejprve název na **třídu Jana Masaryka**. Ten však nevydržel moc dlouho a byl znovu změněn. Dne 3. prosince 1953 bylo rozhodnuto o přejmenování ulice na **třídu Karla Kreibicha**. Karel Kreibich (1883-1966) byl zakladatel KSČ v Liberci a později působil jako velvyslanec v Moskvě.¹⁰⁵

Šamánkova ulice dostala nový název **Leninova**. Vladimír Iljič Uljanov- Lenin (1870-1924) byl komunistický politik a vůdce bolševické strany. V roce 1917 se postavil do čela Říjnové revoluce. Jednalo se o nejdůležitější osobnost SSSR. Je logické, že ulice vedoucí z centra do Lidových sadů dostala právě pojmenování Leninova.¹⁰⁶

Název **Šamánkova** dostala krátká ulice, bývalá Veletržní, spojující ulici 5. května a ulici ppl. Rumjanceva.¹⁰⁷

Ulice Svojsíkova byla přejmenována na **ulici Antonína Beera**. O tomto novém názvu rozhodl 3. prosince 1953 názvoslovný sbor při jednotném národním výboru v Liberci. Antonín Beer se narodil v Mostě, ale dlouhý čas působil v Liberci, kde v roce 1931 zemřel. Byl jedním ze zakladatelů sociální demokracie. V dobách Rakousko Uherska byl perzekuován za své politické názory.¹⁰⁸

---

¹⁰² Statní okresní archiv Liberec, Jednotný národní výbor v Liberci, změny názvů ulic, 1953

¹⁰³ KARPAŠ, Roman, Vlasta JÚZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. Kniha o Liberci. Přeložila Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložila Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, s. 654

¹⁰⁴ Mapa Liberce 1947? Marushka [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <http://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?themeid=2>

¹⁰⁵ Statní okresní archiv Liberec, Jednotný národní výbor v Liberci, změny názvů ulic, 1953

¹⁰⁶ Mapa Liberce 1947? Marushka [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <http://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?themeid=2>

¹⁰⁷ Mapa Liberce 1947? Marushka [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <http://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?themeid=2>

¹⁰⁸ Statní okresní archiv Liberec, Jednotný národní výbor v Liberci, změny názvů ulic, 1953

Americká třída byla změněna na **třidu Nikose Belojannise** (1915-1952). Nikos Belojannis byl řecký komunistický politik. Během druhé světové války po obsazení Řecka Německem v roce 1941 upadl do německého zajetí, ze kterého se mu podařilo v roce 1943 uprchnout.¹⁰⁹

Po únorovém komunistickém převratu změnila svůj název také Sokolská třída. Z té se nově stala **třída Lidových milicí**. Lidové milice byly dělnické ozbrojené jednotky. O vzniku lidových milic rozhodl Ústřední výbor Komunistické strany Československa 21. února 1948. Lidové milice plnily svou funkci až do Sametové revoluce v roce 1989.¹¹⁰

Stalingradská ulice byla poté, co se Stalingrad změnil opět na Volgograd, přejmenována na **Volgogradskou**. Potom, co Nikita Sergejevič Chruščov (1894-1971) na 20. Sjezdu KSSS v roce 1956 odsoudil kult osobnosti Stalina, byly přejmenovány všechny budovy, ulice, náměstí atd., které nesly Stalinovo jméno.¹¹¹ K přejmenování Stalingradské ulice dochází 1. března 1964, na základě jednání rady městského národního výboru v Liberci.¹¹²

Třída Generalissima Stalina byla přejmenována na **ulici Prvního Máje**. Stejně jako v případě Stalingradské ulice se jedná o pád kultu osobnosti Stalina a následné přejmenování této ulice.

Ulice Dr. Jaroše byla 1. března 1964 změněna na **Studentskou ulici**. Tuto změnu v pojmenování odsouhlasila na jednání rada městského národního výboru v Liberci.¹¹³

Náměstí

Stejně jako v případě ulic, tak i názvy některých náměstí v Liberci změnilo své pojmenování po únorových událostech.

Štefánikovo náměstí bylo změněno na **náměstí Sovětské armády**. Důvodem bylo, že komunistický režim nechtěl připomínat, a už vůbec ne oslavovat československé osobnosti

---

¹⁰⁹ Mapa Liberce 1947? Marushka [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <http://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?themeid=2>

¹¹⁰ Mapa Liberce 1947? Marushka [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <http://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?themeid=2>

¹¹¹ KARPAS, Roman, Vlasta JÚZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. Kniha o Liberci. Přeložila Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložila Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, s. 654

¹¹² Statní okresní archiv Liberec, Odbor pro vnitřní věci Městského národního výboru v Liberci, přejmenování některých ulic v Liberci, 1964

¹¹³ Statní okresní archiv Liberec, Odbor pro vnitřní věci Městského národního výboru v Liberci, přejmenování některých ulic v Liberci, 1964

z první republiky. Namísto toho se snažil v lidech zakořenit vzpomínku na osvoboditele Československa.¹¹⁴

Náměstí Práce bylo přejmenováno v roce 1947 na **náměstí města Ivanova**. Město Ivanovo se nachází severovýchodně od Moskvy, v dnešním Rusku. Podobně jako Liberec se v minulosti proslavilo textilním průmyslem.¹¹⁵

Zajímavá je změna názvu u náměstí Rudé armády. To totiž již v roce 1947 získalo nový název podle funkce: **Tržní náměstí**.¹¹⁶ Jedná se o velmi neobvyklou změnu. Náměstí, které má honorifikační název, v tomto případě po sovětské armádě, tedy osvoboditeli ČSR, získává po roce 1945 nové pojmenování a navíc vycházející z reality.

Pražské jaro a jeho odraz ve změnách názvu ulic a náměstí

V lednu 1968 se k moci v Československu dostává tzv. reformní komunistické křídlo, v čele s generálním tajemníkem Alexandrem Dubčekem. Probíhá demokratizace společnosti, je zrušena cenzura, a to jak v rozhlase, televizi, tak i v tisku, opět jsou povoleny dříve rozpuštěné organizace: skaut, junák, sokol. KSČ vydává Akční program. Ten zajišťuje svobodu umělecké tvorby, politickou svobodu, vzniká KAN (Klub angažovaných nestraníků) a K231 (Klub politických vězňů). S těmito demokratickými reformami však nejsou všichni komunističtí představitelé spokojeni, a tak se rozhodnou sovětskému vedení napsat tzv. zvací dopis s žádostí o pomoc proti kontrarevoluci. Následně je v Moskvě rozhodnuto o vojenské intervenci pěti států Varšavské smlouvy do Československa. Ta je provedena 21. srpna 1968. Představitelé reformního hnutí jsou odvezeni do Moskvy, kde je podepsán moskevský protokol. Ten prakticky ruší reformy pražského jara a legalizuje vojenskou intervenci.¹¹⁷

Na základě událostí pražského jara a událostí následujících je v roce 1969 přejmenována Ludmilina ulice na **ulici Jana Palacha**.¹¹⁸ Jan Palach byl student historie a politické

---

¹¹⁴ Mapa Liberce 1947? Marushka [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <http://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?themeid=2>

¹¹⁵ Gottwald'ák, Totál, Rušička. Úředně nejsou, ale bez nich by se bloudilo. Idnes.cz/zpravodajství [online]. 2016 [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/gottwaldak-total-rusicka-uredne-nejsou-ale-bez-nich-by-se-bloudilo.A160516_152935_liberec-zpravy_tm

¹¹⁶ Mapa Liberce 1947? Marushka [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <http://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?themeid=2>

¹¹⁷ CUHRA, Jaroslav. České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý, Od roku 1918. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. s. 231- 235

¹¹⁸ Statní okresní archiv Liberec, Městský národní výbor v Liberci, Přejmenování ulice Ludmiliny v Liberci I, na ulici Jana Palacha, 1969

ekonomie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Na protest proti okupaci a potlačování svobod se dne 16. ledna 1969 na Václavském náměstí v Praze zapálil. Na následky popálení poté v nemocnici zemřel.¹¹⁹

Změny v názvu ulic a náměstí po sametové revoluci 1989

Revoluce a pád komunistického režimu v Československu začala brutálním zákrokem veřejné bezpečnosti a lidových milic, proti povolené studentské demonstraci. Dne 17. listopadu 1989, na den Studentů, se studenti sešli na povolené demonstraci v Praze na Albertově, aby si připomněli výročí nacistického zásahu vůči studentům a následnému zavření VŠ v roce 1939. Část studentů pak zamířila na Národní třídu, kde proti nim brutálně zakročila VB. Více jak 500 účastníků demonstrace bylo zraněno. Následně bylo 19. listopadu založeno občanské fórum (OF), jako politická organizace sdružující všechny občany. Konaly se stávky herců a studentů a probíhaly další demonstrace. Největší byly 25. a 26. listopadu. Po dvouhodinové generální stávce 27. listopadu, pod heslem: *“Konec vlády jedné strany“* nastává dialog mezi OF a Komunistickou Stranou. 29. listopadu je zrušena vedoucí úloha jedné strany. Následně je 10. prosince sestavena vláda národního porozumění. V čele s Mariánem Čalfou a koncem prosince je prezidentem zvolen Václav Havel. V Československu je tak znovu po více jak 40 letech sestaven demokratický režim.¹²⁰

Při změně politického režimu opět dochází k přejmenování několika ulic a náměstí v Liberci. První změny nasávají již 1. dubna 1990. Tyto a následné změny schvaluje Odbor územního rozvoje a Odbor životního prostředí Úřadu města Liberec.¹²¹

Třída Lidových milicí je opět přejmenována na **Sokolskou ulici**.

Ludmilina ulice mění svůj název na **Palachovu**.

Engelsova ulice je změněna na **Husitskou**.

Nejedlého ulice dostává nový název **ulice Dr. Milady Horákové**.¹²² Milada Horáková (1901-1950) byla česká právnička, politička a členka Československé strany národně socialistické.

---

¹¹⁹ CUHRA, Jaroslav. České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý, Od roku 1918. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. s. 231- 235

¹²⁰ CUHRA, Jaroslav. České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý, Od roku 1918. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7., s. 296- 298

¹²¹ Statní okresní archiv Liberec, Odbor územního rozvoje a životního prostředí Úřadu města Liberec, změna názvů ulic a náměstí, 1991

V roce 1950 se stala obětí justiční vraždy v rámci tzv. politických procesů. Ve vykonstruovaném procesu byla obviněna ze spiknutí a velezrady a následně popravena.¹²³ Ulice začíná na kruhovém objezdu (u ulic Lípová, Na Pláni, Blažkova a Na Perštýně) a dále pokračuje do Růžodolu a poté do Rochlic.¹²⁴ Ulice Dr. Milady Horákové je nejdelší ulice v Liberci.

Beuerova ulice změnila název podle umístění na **ulici Klášterní**. Tento název měla ulice již v roce 1945.

Kovrovská ulice se vrátila ke svému původnímu pojmenování, podle směru, **Hanychovská**.¹²⁵

Ulice Rosy Luxemburgové byla změněna na **ulici Zlínskou**.

Belojanisova ulice byla změněna na **Americkou**. Navrátila se tak k názvu, který dostala po 2. světové válce.

Leninova ulice dostala nově pojmenování **Masarykova**.¹²⁶ Po roce 1989 jsou opět oslavovány osobnosti z první republiky, jako Masaryk, Beneš či Štefánek.

Behrova ulice změnila název na **Svojsíkovo**, který měla již v roce 1945.

Kreibichova ulice dostala pojmenování **ulice Generála Píky**. Generál Heliodor Prokop Píka (1897-1949) byl československý voják a člen Československých legií. Během druhé světové války byl účastník zahraničního československého protinacistického odboje. Po únorovém převratu byl v politických procesech popraven.¹²⁷

Mimo ulic, kde došlo ke změně názvu, vznikají přestavbou či vybouráním některých budov i kompletně nové ulice.¹²⁸

---

¹²² Statní okresní archiv Liberec, Odbor územního rozvoje a životního prostředí Úřadu města Liberec, změna názvů ulic a náměstí, 1991

¹²³ CUHRA, Jaroslav. České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý, Od roku 1918. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7., s. 189

¹²⁴ Marushka- Mapový portál města Liberce. [Http://marushkapub.liberec.cz/](http://marushkapub.liberec.cz/) [online]. 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?ThemeId=99>

¹²⁵ Marushka- Mapový portál města Liberce. [Http://marushkapub.liberec.cz/](http://marushkapub.liberec.cz/) [online]. 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?ThemeId=99>

¹²⁶ Marushka- Mapový portál města Liberce. [Http://marushkapub.liberec.cz/](http://marushkapub.liberec.cz/) [online]. 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?ThemeId=99>

¹²⁷ CUHRA, Jaroslav. České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý, Od roku 1918. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7., s. 189

¹²⁸ Marushka- Mapový portál města Liberce. [Http://marushkapub.liberec.cz/](http://marushkapub.liberec.cz/) [online]. 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?ThemeId=99>

Ulice Ke Střelnici se nachází na Perštýně mezi ulicemi U Krematoria a Pod Perštýnem.

Ulice Pálkova se nachází ve Starém městě a vede od Frýdlantské ulice k Sokolské.

Ulice Pod Perštýnem spojuje ulici U Krematoria a ulici U Sirotčince.

Náměstí

Většina libereckých náměstí získává po roce 1989 původní jméno z první republiky nebo název, který měla do únorového převratu v roce 1948.

Gottwaldovo náměstí mění svůj název na **Soukenné náměstí**.

Náměstí Bojovníků za mír získává opět původní název **Náměstí Dr. Edvarda Beneše**. To souvisí s tím, že po roce 1989 jsou znovu oslavovány osobnosti z první republiky, jako byly Masaryk, Beneš či Štefánik. Po nich jsou pojmenovány budovy či náměstí.

Náměstí Sovětské armády se přejmenovává na **Štefánikovo náměstí**. Jedná se o návrat k názvu od roku 1945 do roku 1948.

Náměstí města Ivanova se nyní jmenuje **náměstí Pod branou**. Toto náměstí nově nese název podle umístění.¹²⁹

Jediné nové náměstí, které po roce 1989 vzniká, je **Univerzitní náměstí**. Náměstí se nachází ve starém městě před budovami G, E a F Technické Univerzity v Liberci.¹³⁰

---

¹²⁹ Marushka- Mapový portál města Liberce. [Http://marushkapub.liberec.cz/](http://marushkapub.liberec.cz/) [online]. 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?ThemeId=99>

¹³⁰ Marushka- Mapový portál města Liberce. [Http://marushkapub.liberec.cz/](http://marushkapub.liberec.cz/) [online]. 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?ThemeId=99>

Komparace s ulicemi a náměstími v Teplicích

Pro porovnání zjištěných údajů o ulicích jsem si vybral město Teplice. Teplice se stejně jako Liberec nacházejí v českém pohraničí a po Mnichovské dohodě byly připojeny ke Třetí říši. Vývoj ulic a náměstí v Teplicích byl zpracován v bakalářské práci *Urbanonymie města Teplic*. Na rozdíl od Teplic v Liberci dostala většina náměstí v roce 1939 nová pojmenování po důležitých mužích Třetí říše. V Teplicích toto nereflktujeme. Výjimkou je Horst Wessel Platz, po německém politikovi a příslušníku SA. Ostatní náměstí buďto nedostala nové pojmenování nebo dostala název po obecně známé osobnosti (Schillerplatz nebo Stephansplatz). Některá dostala dokonce název vycházející z reality (Schulplatz a Kirchenplatz).¹³¹ Toto je nejspíše způsobeno tím, že Liberec bylo důležitější město pro nacistické Německo než Teplice. Jednalo se o hlavní a nejdůležitější metropoli v celé Říšské župě Sudety. Je tedy logické, že zde nacisté chtěli prezentovat svou nadřazenost tím, že hlavní Liberecká náměstí nesla po celou dobu 2. Světové války jména po Adolfu Hitlerovi, Josephu Goebbelsovi, Hermannu Göringovi a Konradu Henleinovi.

Další rozdíl je u názvů dáványch po osvobození v roce 1945. V Teplicích většině náměstí vydržel tento název až do současnosti.¹³² Zatímco u důležitých libereckých náměstí byl název po vítězném únoru v roce 1948 změněn na honorifikační název, který lépe glorifikoval danou dobu (př.: náměstí Klementa Gottwalda, náměstí města Ivanova či náměstí Sovětské armády).

To samé jako u názvů náměstí registrujeme i u názvů ulic. Ulice v Teplicích dostaly často v roce 1945 název, který jim vydržel až do současnosti.¹³³ Zatímco u libereckých ulic byl název do roku 1990 změněn a to v některých případech i několikrát.

---

¹³¹ KÁBOVÁ, P. *Urbanonymie města Teplic*. Liberec, 2012. Bakalářská práce. TUL- Fakulta přírodovědně humanitní a pedagogická.

¹³² KÁBOVÁ, P. *Urbanonymie města Teplic*. Liberec, 2012. Bakalářská práce. TUL- Fakulta přírodovědně humanitní a pedagogická.

¹³³ KÁBOVÁ, P. *Urbanonymie města Teplic*. Liberec, 2012. Bakalářská práce. TUL- Fakulta přírodovědně humanitní a pedagogická.

Závěr

V této bakalářské práci jsem pozoroval vývoj názvu jednotlivých ulic a náměstí v libereckých čtvrtích I - V. Nejprve jsem uvedl různé definice, podle kterých lze názvy ulic a náměstí sémanticky zařadit.

Poté jsem pozoroval změny v názvu ulic a náměstí rozbořem jednotlivých adresářů. Tyto změny reflektuji od roku 1858 se vznikem prvního adresáře. Následně jsem analyzoval jednotlivé adresáře do roku 1942 a vymezil hlavní vývojová období, kdy docházelo ke změnám v názvech ulic a náměstí. K pozdějšímu určení změn jsem využil materiály z Městského národního výboru a převodník názvů z roku 1946. Tyto názvy jsem pak komparoval se současnými ulicemi v centru Liberce. Všechny názvy ulic a náměstí jsem přehledně zaznamenal do tabulek (viz. Příloha). V Poslední části jsem zjištěné informace o vývoji názvů libereckých ulic a náměstí porovnal s ulicemi a náměstími v Teplicích. Tyto údaje jsem čerpal z bakalářské práce *Urbanonymie města Teplic*.

U pozorování změn názvu jsem se zajímal hlavně o honorifikační názvy, tedy názvy po slavných osobnostech, událostech, armádách či státech. Na několika příkladech jsem ilustroval, jak docházelo ke změně názvu u ulic, které měly honorifikační název.

V případě náměstí se honorifikační názvy nejvíce používaly po připojení Liberce k nacistickému Německu a zřízení Liberce centrem Říšské župy v roce 1939. Jedná se o názvy po důležitých osobnostech ve Třetí říši, které byly dávány, aby Německo dokázalo svou dominanci v pohraničí. Životnost těchto názvů byla velmi krátká. Všechny skončily se zánikem Třetí říše a po osvobození v roce 1945 byly změněny. Naproti tomu u pojmenování ulic se honorifikační názvy uplatňovaly nejvíce po roce 1945. Nejprve byly použity názvy k prokázání vděčnosti osvoboditelům ČSR. Ty byly však záhy změněny na názvy, které více odpovídaly nové politické situaci po únoru 1948. U obou případů se jedná o názvy po obecných osobnostech, které nemají přímo nic společného s Libercem. Tyto názvy jsou nestabilní a jsou závislé na jakékoli změně politického režimu v zemi. Nejmarkantnější nestabilitu spatřujeme v názvech náměstí, která často dostávají nová jména po osobnostech důležitých pro aktuální politický systém. Obecně můžeme konstatovat, že všechny honorifikační názvy spějí k nestabilitě, jelikož většinou vůbec nesouvisí s umístěním dané ulice či náměstí a dochází u nich k častým změnám.

Zdroje:

Literatura:

CUHRA, Jaroslav. České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý, Od roku 1918. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7., 358 s.

KARLÍK, Petr, Marek NEKUDA a Jana PLESKALOVÁ. Encyklopedický slovník češtiny. Praha: Lidové noviny, 2002, 604 s. ISBN 80-7106-484-X.

KARPAŠ, Roman, Vlasta JŮZLOVÁ a Jarmila VRBOVÁ. Kniha o Liberci. Přeložil Barbora ŠKRBELOVÁ, přeložil Herta NOVOTNÁ. Liberec: Dialog, 1996, 664 s.

Liberečtí občané v názvech ulic města Liberce. Liberec: Česká beseda, 1993, [12] s. Zprávy České besedy: Sborník Krajského sdružení rodáků a přátel Liberecka, č. 74.

Liberečtí rodáci v názvech ulic a náměstí města Liberce. Liberec: Česká beseda, 1993, [7] s. Zprávy České besedy: Sborník krajského sdružení rodáků a přátel Liberecka, č. 72.

LUTTERER, Ivan. Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest. Praha: Academia, 1995, 520 s. ISBN 80-200-0554-4.

MATUŠOVÁ, J. Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí Naše řeč. Praha: Academia, 1989, roč. 72, s. 179- 186

Statní okresní archiv Liberec, Plán a úplný úředně schválený seznam ulic a plán města Liberce, 1946, 127 s.

ŠMILAUER, Vladimír. Úvod do toponomastiky: nauky o vlastních jménech zeměpisných. 2. vyd. Praha: SPN, 1966, 231 s.

TOMSA, Jaroslav. Liberecké ulice: Abecední seznam libereckých ulic a jiné informace pro orientaci ve městě Liberci. Liberec: Česká beseda a Komise cest. ruchu MěstNV, 1984, 94 s.

Kvalifikační práce:

KÁBOVÁ, P. Urbanonymie města Teplíc. Liberec, 2012. Bakalářská práce. TUL- Fakulta přírodovědně humanitní a pedagogická.

KLÍMA, J. Názvy ulic v městě Protivín. České Budějovice, 2014. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Ústav Bohemistiky.

Prameny:

Statní okresní archiv Liberec, Adressbuch 1941-42

Statní okresní archiv Liberec, Adressbücher 1858- 1918

Statní okresní archiv Liberec, Adressbücher 1921-1938

Statní okresní archiv Liberec, Jednotný národní výbor v Liberci, změny názvů ulic, 1953

Statní okresní archiv Liberec, Měst NV_inventární číslo 288, převáděcí seznamy německo-českých a česko- německých názvů, 1945- 1946

Statní okresní archiv Liberec, Městský národní výbor v Liberci, Přejmenování ulice Ludmiliny v Liberci I, na ulici Jana Palacha, 1969

Statní okresní archiv Liberec, Odbor pro vnitřní věci Městského národního výboru v Liberci, přejmenování některých ulic v Liberci, 1964

Statní okresní archiv Liberec, Odbor územního rozvoje a životního prostředí Úřadu města Liberec, změna názvů ulic a náměstí, 1991

Statní okresní archiv Liberec, Reichenberger Strassen, Gassen und Plätze- Verzeichniss

Elektronické:

Gottwald'ák, Totál, Rušička. Úředně nejsou, ale bez nich by se bloudilo.

Idnes.cz/zpravodajství [online]. 2016 [cit. 2020-07-01]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/gottwaldak-total-rusicka-uredne-nejsou-ale-bez-nich-by-se-bloudilo.A160516_152935_liberec-zpravy_tm

Mapa Liberce 1947? Marushka [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z:

<http://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?themeid=2>

Marushka- Mapový portál města Liberce. [Http://marushkapub.liberec.cz/](http://marushkapub.liberec.cz/) [online]. 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?ThemeId=99>

Prokop Holý. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-20]. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Prokop_Hol%C3%BD#V_%C4%8Dele_husit%C5%AF_\(1426%E2%80%931434](https://cs.wikipedia.org/wiki/Prokop_Hol%C3%BD#V_%C4%8Dele_husit%C5%AF_(1426%E2%80%931434))

Rumjancev byl ošklivý, ale velmi vzdělaný, vzpomíná liberecká pamětnice. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/anna-bahnikova-vzpomina-na-konec-valky-v-liberci.A150507_105447_liberec-zpravy_tm

Přílohy

Tabulka č. 1 Náměstí je řazena podle abecedního seznamu dnešních názvů. Jednotlivá časová období v záhlaví sloupců vymezují, kdy docházelo ke změnám názvů náměstí.

Tabulky č. 2.1 - 2.19 ulice jsou řazeny podle abecedního seznamu dnešních názvů. Jednotlivá časová období v záhlaví sloupců vymezují, kdy docházelo ke změnám názvů ulic. Jedná se zejména o období před vznikem republiky (vznik nejstarších ulic, názvy jsou uváděny v němčině), dále z doby první republiky (překlad názvu do češtiny), období sudetské župy a osvobození 1945. Poslední sloupec zobrazuje dnešní pojmenování ulic. V případě časového úseku 1918-1921 kdy ulice dostaly dvouslovné českoněmecké pojmenování, uvádím pouze české názvy. Ty často vydržely až do roku 1938. Pokud ne, tak uvádím v následujícím období nový název.

Tabulka č. 1 Náměstí							
1858- 1878	1879- 1910	1914-1923	1934- 1938	1938- 1940	1945	1948- 1989	současnost
Lindenplatz		Franz Liebig Platz			Českých bratří		Českých bratří
Alstädter Platz			Dr. Eduard Beneš Platz	Adolf Hitler Platz	prez. Dr. Edwarda Beneše	Bojovníků za mír	Dr. E. Beneše
Kleiner Ring					Malé		Malé
Töpferplatz				Hans Knirsch Platz	Nerudovo		Nerudovo
Theodorplatz					Práce	Města Ivanova	Pod Branou
		Mariaplatz			Příbramské		Příbramské
Neustädterplatz	Bismarkplatz	Neustädterplatz	Masarykplatz	Bismarkplatz	T. G. Masaryka	Sokolovské	Sokolovské
Tuchplatz				Konrad Henlein Platz	Soukenné	Klementa Gottwalda	Soukenné
	Kaiserhügel	Eichenhügel		Ringelhaanplatz	Sukovo		Sukovo
		Gablonzer Platz		Dr. Goebbels Platz	Šaldovo		Šaldovo
	Kaiser Franz Josef- Platz			Albrecht Dürer Platz	Štefánikovo	Sovětské armády	Štefánikovo
		Leipziger Platz			Rudé armády	Tržní	Tržní
							Univerzitní
		Schlossplatz			Zámecké		Zámecké
		Kasernenplatz		Hermann Göring Platz	Žižkovo		Žižkovo

Tabulka č. 2.1 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
			Aloisienhöhe	Aloisina výšina			Aloisina výšina
	třída Eckenerova		Eckenerstrasse	Alešova			Alšova
	Dlouhá třída		Lange Strasse	Americká	Nikose Belojannise		Americká
	Andělčina ulice	Angelikastrasse		Andělčina			Andělčina
	Anenská ulice		Anenstrasse	Anenská			Anenská
	třída Karla Klingera		Karl Klinger Gasse	Anglická			Anglická
Arndt- Strasse	Arndtova ulice		Arndtstrasse	Arbesova			Arbesova
	Prokschova třída		Proksch Strasse	Arne Nováka			Arne Nováka
	Gabelsbergrova třída		Gabelsberger Strasse	Baarova			Baarova
			Brucknerstrasse	Bachmačská			Bachmačská
Färbergasse	Barvířská ulice		Färbergasse	Barvířská			Barvířská
Fasangasse	Bažantí ulice		Fasangasse	Bažantí			Bažantí
Bindergasse	Bednářská ulice		Bindergasse	Bednářská			Bednářská
				Bendlova			Bendlova
			Schinkelstrasse	Bernardova			Bernardova

Tabulka č. 2.2 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
			Brandströmstrasse	Beskydská			Beskydská
		Demantiusstrasse		Jana Blahoslava			Blahoslavova
Laufergasse	Laufrova		Laufergasse	Josefa Blažka			Blažkova
	Střelecká		Schützerstrasse	Boční			Boční
Karlgasse	Karlova ulice		Karlgasse	Boženy Němcové			Boženy Němcové
	třída Adolfa Würfla		Adolf Würfel Strasse	Božích bojovníků			Božích bojovníků
Schillerstrasse	Schillerova třída		Schillerstrasse	Brněnská			Brněnská
			Am Königsbusch	Březinova			Březinova
			Birkenallee	Březová alej			Březová alej
				Budovcova			Budovcova
Bautzenerstrasse	Budyšínská třída		Bautzenerstrasse	Budyšínská			Budyšínská
			Hanicherstrasse alte	Cechovní			Cechovní
	třída Pestalozziho		Pestalozzi Strasse	Karla Čapka			Čapkova
							Čerchovská
	Kantova třída		Kantstrasse	Čížkova			Čížkova

Tabulka č. 2.3 Ulice

1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
				Dělostřelecká			Dělostřelecká
							Děvínská
			Ilgenstrasse	Divišova			Divišova
Lessing Strasse	Lessingova třída		Lessingstrasse	Dobrovského			Dobrovského
	třída Arnošta Ludvíka		Ernst Ludwig Strasse	Domažlická			Domažlická
Röchlitzerstrasse	Rochlická třída		Röchlitzerstrasse	Dr. Zdeňka Nejedlého			Dr. Milady Horákové
			Rudolf Hess Strasse	Jana Durycha			Durychova
				Dvorská			Dvorská
				Dvořákova			Dvořákova
			Franz Keil Strasse	Emy Destinové			Emy Destinové
							Energetiků
Schlossgasse	Zámecká ulice		Schlossgasse	profesora ing. Felbera			Felberova
	Fialková ulice		Veilchengasse	Fialková			Fialková
		Beethovenstrasse		Fibichova			Fibichova
Franzensdorfer Strasse	Františkovská třída		Franzensdorfer Strasse	Františkovská			Františkovská

Tabulka č. 2.4 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
		Johann Strauss Strasse		Frimlova			Frimlova
Friedländerstrasse	Frýdlantská třída		Friedländerstrasse	Frýdlantská			Frýdlantská
Tegetthoff Strasse	Třída Roberta Bluma		Robert Blum-Strasse	Dr. Soukupa			Fučíkova
		Staden Strasse		Fügnerova			Fügnerova
	Schirmerova třída		Gustav Schirmer Strasse	Churchillova	Jana Masaryka	Karla Kreibicha	Generála Píky
	Vincentinská ulice	Vinzentiusgasse	Gregor Mendel Strasse	Gollova			Gollova
Goethestrasse	Goethova třída		Goethestrasse	Gorkého			Gorkého
Gutenbergstrasse	Gutenbergova třída		Gutenbergstrasse	Gutenberggrova			Gutenbergova
	Gymnasijní třída		Gymnasiumstrasse	Hálkova			Hálkova
Hanichenerstrasse	Hanychovská třída		Hanichenerstrasse	Hanychovská		Kovrovská	Hanychovská
			Schumann Strasse	Hašlerova			Hašlerova
Lichtensteg	Světlá stezka		Lichtensteg	Heliova			Heliova
			Killichesgasse	Ing. Hermannova			Herrmannova
			Hubert Tille Strasse	Heydukova			Heydukova
	třída Bedřicha Ludvíka Jáhna		Andreas Hofer Strasse	Prokopa Holého			Holého

Tabulka č. 2.5 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
Menzelstrasse	Menzlova třída		Menzelstrasse	Janáčkova			Janáčkova
Johannesgasse	Janská ulice		Johannesgasse	Jánská			Jánská
			Fröbelstrasse	plk. Švece			Jaselská
Habichtgasse	Jestřábí ulice		Habichtgasse	Jestřábí			Jestřábí
Reitergasse	Jezdecká ulice		Reitergasse	Jezdecká			Jezdecká
			Schubertstrasse	Jana Jiskry z Brandýsa			Jiskrova
Josefinental	Jesefinino údolí		Josefinental	Josefinino údolí			Josefinino údolí
	třída B. Fouskové		Fousekstrasse	Jugoslávská			Jugoslávská
Keilsberg	Keilův vrch		Keilsberg	Jungmannova			Jungmannova
Dohlengasse	Kavčí ulice		Dohlengasse	Kavčí			Kavčí
							Ke Střelnici
Eduardgasse	Eduardova ulice		Eduardgasse	Kladenská			Kladenská
	třída Karla Herziga		Karl Herzig Strasse	Klášterní		Beueroва	Klášterní
	Tovární ulice		Fabrikstrasse	Klicperova			Klicperova
			Gierachstrasse	Klostrmanova			Klostermanova

Tabulka č. 2.6 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
Franz Clam-Gallas Strasse			Peter Donnhäuser Strasse	Komenského			Komenského
			Kaminfergerweg	Kominická			Kominická
							Kosmonautů
Kirchgasse	Kostelní ulice		Kirchgasse	Kostelní			Kostelní
	Tovární ulice		Fabrikstrasse	U nákladního nádraží	Košická		Košická
	Sokolí třída		Falkenstrasse	Kozinova			Kozinova
	Krajinská třída		Landstrasse	Krajinská			Krajinská
		Silchergasse	Am Königsbusch	Králův háj			Králův háj
				Krátká			Krátká
Seidelberg	Seidlův vrch		Seidelberg	Krátký vršek			Krátký vršek
	Kristiánova ulice		Christiansgasse	Kristiánova			Kristiánova
	třída Josefa Reicha		Josef Reich Strasse	Krkonošská			Krkonošská
		Löns-gasse		Krušnohorská			Krušnohorská
Christophgasse	Kryštofova ulice		Christophgasse	Kryštofova			Kryštofova
		Wachtelgasse		Křepelčí			Křepelčí

Tabulka č. 2.7 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
			Moltkestrasse	Křížíkova			Křížíkova
				Kubánská			Kubánská
	Květinová ulice		Blumengasse	Květinová			Květinová
	V Zahrádkách		Grossgärtenstrasse	Květnové revoluce			Květnové revoluce
Baderberg	Lazebnický vrch		Baderberg	Lazebnický vrch			Lazebnický vrch
Badgasse	Lázeňská ulice		Badgasse	Lázeňská			Lázeňská
Waldzeile	Lesní třída		Waldzeile	Lesní			Lesní
	Stiftrova ulice		Stiftergasse	Letců			Letců
	Lešenská ulice		Lissegasse	Letenská			Letenská
	Městské sady		Stadtspark	Lidové sady		Lidové sady Petra Bezruče	Lidové sady
Liliengasse	Liliová ulice		Liliengasse	Liliová			Liliová
	Lipová ulice		Lindengasse	Lipová			Lipová
				Lomená			Lomená
Zillergasse	Zillerova ulice		Zillergasse	Lucemburská			Lucemburská
Wiesengasse	Luční ulice		Wiesengasse	Luční			Luční

Tabulka č. 2.8 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
			Lausitzer Strasse	Lužická			Lužická
				Malá nákladní			Malá nákladní
	Mariánská ulice		Mariengasse	Mariánská			Mariánská
	Bayerova třída		Bayerstrasse	Šamánkova	Leninova		Masarykova
		Ehrlichstrasse		Matoušova			Matoušova
Mondgasse	Měsíční ulice		Mondgasse	Měsíčná			Měsíčná
		Stanzelstrasse		Metelkova			Metelkova
Gisbertstrasse	Gisbertova třída		Gisbertstrasse	Mikulášská			Mikulášská
	Mistrovský vrch		Meisterberg	Mistrovský vrch			Mistrovský vrch
Mühlgasse	Mlýnská ulice		Mühlgasse	Mlýnská			Mlýnská
Böhmischegasse	Vídeňská třída		Wiener Strasse	Moskevská			Moskevská
	Mozartova třída		Mozartstrasse	Mozartova			Mozartova
Gartengasse	Zahradní ulice		Gartengasse	Mrštíkova			Mrštíkova
Jäbergasse	Myslivecká ulice	Nerradt Strasse	Jäbergasse	Myslivecká			Myslivecká
Sorge Gasse	Na Bídě		Sorge Gasse	Na Bídě			Na Bídě

Tabulka č. 2.9 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
			Walstadtgasse	Na Bojišti			Na Bojišti
			Franzenshöhe	Na Františku			Na Františku
Schanzberg	Na Hradbách		Schanzberg	Na Hradbách			Na Hradbách
Flurgasse	Na humnech		Flurgasse	Na Humnech			Na Humnech
Bergelgasse	Na Kopečku		Bergelgasse	Na Kopečku			Na Kopečku
Ladegasse	Na Ladech		Ladegasse	Na Ladech			Na Ladech
	Na Okruhu		Bergring	Na Okruhu			Na Okruhu
Birgsteingasse	Na Perštýně		Birgsteingasse	Na Perštýně			Na Perštýně
Heidegasse	Na Pláni		Heidegasse	Na Pláni			Na Pláni
Augasse	Na Poříčí		Augasse	Na Poříčí			Na Poříčí
Grabengasse	Na Příkopě		Grabengasse	Na Příkopě			Na Příkopě
Renngasse	Na Rejdišti		Renngasse	Na Rejdišti			Na Rejdišti
Teichgasse	Na Rybníčku		Teichgasse	Na Rybníčku			Na Rybníčku
			Stiegengäschen	Na Schůdkách			Na Schůdkách
Rollgasse	Na Svahu		Rollgasse	Na Svahu			Na Svahu

Tabulka č. 2.10 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
			Ginsterweg	Na Výšinách			Na Výšinách
Vorwerkasse	Na Popluží		Vorwerkasse	Na Zápraží			Na Zápraží
	Na Zátoci		An der Schnecke	Na Zátoci			Na Zátoci
							Nad teplárnou
	Soukenná ulice		Tuchgasse	Náchodská			Náchodská
Lastenstrasse	Nákladní třída		Lastenstrasse	Nákladní			Nákladní
							Nitranská
Wolkengasse	Oblačná ulice		Wolkengasse	Oblačná			Oblačná
Nebenstrasse			Ringstrasse	Okružní			Okružní
Andreasgasse	Ondřejova ulice		Andreasgasse	Oldřichova			Oldřichova
			Erlenweg	Olšová cesta			Olšová cesta
	U Komorního vrchu		Kammerbergerstrasse	Ondříčkova			Ondříčkova
	Malá Slunečná ulice		Sonnengasse Kleine	Opatovská			Opatovská
Adlergasse	Orlí ulice		Adlergasse	Orlí			Orlí
			Aehrenweg	Ostřížová			Ostřížová

Tabulka č. 2.11 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
							Pálkova
Klotildenstrasse	Klotyldina třída		Klotildenstrasse	Ludmilina		Palachova	Palachova
Papiergasse	Papírová ulice		Papiergasse	Papírová			Papírová
Hirtengasse	Pastýřská ulice		Hirtengasse	Pastýřská			Pastýřská
Paulsdorfer Gasse	Pavlovická ulice		Paulsdorfer Gasse	Pavlovická			Pavlovická
	Schmidtova třída		Schmidtstrasse	Pekárkova			Pekárkova
Rahmengasse	Rámová ulice		Rahmengasse	Pelhřimovská			Pelhřimovská
Perlgasse	Perlová		Perlgasse	Perlová			Perlová
Sandgasse	Písková		Sandgasse	Písková			Písková
		Leinweberstrasse		Plátenická			Plátenická
				Pod Klášteřem			Pod Klášteřem
							Pod Perštýněm
Kreuzgasse	Křížová ulice		Kreuzgasse	Poutnická			Poutnická
Prager Gasse	Schückrova třída		Schückerstrasse	Pražská			Pražská
	Malá barvířská ulice		Färbergasse Kleine	Proboštská			Proboštská

Tabulka č. 2.12 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
	třída Ebner-Eschenbachov	Ebner-Eschenbach Stras		Přemyslova			Přemyslova
	Meissnerova ulice		Meissnergasse	Puchmajerova			Puchmajerova
Hlasiwetz-Strasse	Hlasiwtzova třída		Hlasiwetzstrasse	Purkyňova			Purkyňova
Rosenfeldgasse	Rosenfeldova ulice		Rosenfeldgasse	Raisova			Raisova
Paradiesgasse	Rajská ulice		Paradiesgasse	Rajská			Rajská
Rahmberggasse	Rámový vršek		Rahmberggasse	Rámový vršek			Rámový vršek
	Resslova ulice		Resselgasse	Resslova			Resslova
Hablau	Hablova třída		Hablau	Revoluční			Revoluční
	Sedmidomky		Siebenhäuser Strasse	Riegrova			Riegrova
	Schmidtova třída		Schmidtstrasse	Rokycanova			Rokycanova
Lerchenfeldgasse	Na skřivanech		Lerchenfeldgasse	pplk. Rumjanceva			Rumjancevova
Bräuhofgasse	Pivovarská ulice		Bräuhofgasse	Pivovarská	Rumunská		Rumunská
Ruppersdorfer Strasse	Ruprechtická třída		Ruppersdorfer Strasse	Ruprechtická			Ruprechtická
	Ruská ulice		Russengasse	Ruská			Ruská
			Rosa Gasse	Růžová			Růžová

Tabulka č. 2.13 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
Fischergasse	Rybářská ulice		Fischergasse	Rybářská			Rybářská
Fleischergasse	Řeznická		Fleischergasse	Řeznická			Řeznická
	Sadová třída		Parkzeile	Sadová			Sadová
	třída Františka Tilka		Franz Tilk Strasse	Sázavská			Sázavská
Felsengasse	Skalní ulice		Felsengasse	Skalní			Skalní
			Am Lergenstein	Skřivánčí kámen			Skřivánčí kámen
Rosegger Strasse	Rossegrova třída		Roseggerstrasse	Sládkova			Sládkova
Kranichgasse	Na Jeřábu		Kranichgasse	Slavičkova			Slavičkova
Führich Gasse	Führichova ulice		Führichgasse	Slovenská			Slovenská
				Slovenského národního povstání			Slovenského národního povstání
Sonnengasse	Sluneční ulice		Sonnengasse	Slunečná			Slunečná
Spenglergasse	Turnerská třída		Strasse der S.A.	Sokolská	Lidových milicí		Sokolská
Karl- Czoernig Strasse	třída Karla Czoerniga		Karl Czoernig Strasse	Antona Sovy			Sovova
						Stavbařů	Stavbařů
					Stinná		Stinná

Tabulka č. 2.14 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
			Kamilo- Horn Strasse	Dr. Karla Jaroše		Studentská	Studentská
Brunnengasse	Studniční ulice		Brunnengasse	Studniční			Studničná
			Rohnstrasse	Sušická			Sušická
	Bohdanova třída		Theodorstrasse	Svatoplukova			Svatoplukova
			Harzdorferstrasse	Svobody			Svobody
Theodor- Körner Strasse				Svojsíkova	Antonína Beera		Svojsíkova
	třída Richarda Wágnera		Richard Wagner Strasse	Šafaříkova			Šafaříkova
	Veletržní ulice		Messegasse	Šamánkova			Šamánkova
Breitegasse	Široká ulice		Breitegasse	Široká			Široká
				Školní			Školní
	Školní vršek		Schulberggasse	Školní vršek			Školní vršek
Humboldtstrasse	Humboldtova třída		Humboldtstrasse	Škroupova			Škroupova
	Slunovratová třída		Sunnwendstrasse	Šumavská			Šumavská
Hafnergasse	Hrnčířská třída		Hafnergasse	Švédská			Švédská
	Römheldova ulice		Römheldgasse	U Elektrárny	Tatranská		Tatranská

Tabulka č. 2.15 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
		Ohornstrasse		Terronská			Terronská
		Vatter Strasse		Těšínská			Těšínská
Webergasse	Tkalcovská ulice		Webergasse	Tkalcovská			Tkalcovská
Knappenberg	Tovaryšský vrch		Knappenberg	Tovaryšský vrch			Tovaryšský vrch
Tischlergasse	Truhlářská ulice		Tischlergasse	Truhlářská			Truhlářská
	Gärtnerova třída		Gärtnerstrasse	Třebízského			Třebízského
Franz Clam-Gallas Strasse				Tyršova			Tyršova
	Školní ulice		Schulgasse	U Besedy			U Besedy
			Schwarzgrundstrasse	U Černého dolu			U Černého dolu
	U Domoviny		Heimstättenstrasse	U Domoviny			U Domoviny
			Johannisstein	U Jánského kamene			U Jánského kamene
Wehrgasse	U Jezu		Wehrgasse	U Jezu			U Jezu
			Feurhallenstrasse	U Krematoria			U Krematoria
			Kreutzgasse	U Křížového kostela			U Křížového kostela
	U Lomu		Steinbruchgasse	U Lomu			U Lomu

Tabulka č. 2.16 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
Monstranzberg	U Monstrance		Monstranzberg	U Monstrance			U Monstrance
Dammgasse	U Náspu		Dammgasse	U Náspu			U Náspu
Neissegasse	U Nisy		Neissegasse	U Nisy			U Nisy
Neubau	U Novostavby		Neubau	U Novostavby			U Novostavby
			Bielaugasse	U Obchodní komory			U Obchodní komory
	U opatrovny		Kinderheim Strasse	U Opatrovny			U Opatrovny
	Ku Přehradě		Talsperrenstrasse	U Přehrady			U Přehrady
			Weisenhausgasse	U Sirotčince			U Sirotčince
	Soudní třída		Gerichtsstrasse	U Soudu			U Soudu
Kanalgasse	U Stoky		Kanalgasse	U Stoky			U Stoky
			Rederngasse	U Tiskárny			U Tiskárny
			Walkenweg	U Valchy			U Valchy
Turmgasse	U Věže		Turmgasse	U Věže			U Věže
	U Vody		Wassergasse	U Vody			U Vody
		Tiergartenweg	Demuthplatz	U Zbrojnice			U Zbrojnice

Tabulka č. 2.17 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
			Gerhardtweg	U Zoologické zahrady			U Zoologické zahrady
Talweg	Údolní cesta		Talweg	Údolní			Údolní
	Janovodolská ulice		Saarlandstrasse	Uralská			Uralská
			Am Schleifergründel	V Brusičské dolině			V Brusičské dolině
Hohlgasse	V úvoze		Hohlgasse	V Úvoze			V Úvoze
Wallenstein-Strasse	Valdštejnova třída		Wallenstein Strasse	Valdštejnská			Valdštejnská
Mühlfeld-Strasse	Mühlfeldova třída		Mühlfeldstrasse	Vaňurova			Vaňurova
	Vavřincův vršek		Laurenziberg	Vavřincův vrch			Vavřincův vrch
	Hoffmannova třída		Hoffmann Strasse	Veleslavínova			Veleslavínova
	Horní Slunečná ulice		Sonnengasse Obere	Venušina			Venušina
Windgasse	Větrná ulice		Windgasse	Větrná			Větrná
			Gerhard Hauptmann Strasse	Rooseweltova	1. Máje		Vítězná
		Kudlichstrasse	Kudlichstrasse	Vojtěšská			Vojtěšská
			Johannesthaler Strasse	Stalingradská		Volgogradská	Volgogradská
Sperlgasse	Sperlova ulice		Sperlgasse	Voroněžská			Voroněžská

Tabulka č. 2.18 Ulice							
1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953-1989	současnost
Weidengasse	Vrbová ulice		Weidengasse	Vrabčí			Vrabčí
			Hammerlingstrasse	Jana Vrby			Vrbova
			Hochstrasse	Vysoká			Vysoká
Luftgasse	Vzdušná ulice		Luftgasse	Vzdušná			Vzdušná
			Kastnerstrasse	Winterova			Wintrova
			Seilweg	Zadní			Zadní
Schlossergässchen	Zámečnická ulice		Schlossergässchen	Zámečnická			Zámečnická
	Fichtova třída		Fichtestrasse	Zborovská			Zborovská
	ulice Rudolfa Millera		Rudolf Müller Gasse	Zengerova			Zengrova
Feldgasse	Polní ulice		Feldgasse	Zeyerova			Zeyerova
Görlitzer Strasse	Zhořelecká třída		Görlitzer Strasse	Zhořelecká			Zhořelecká
	Ku Přehradě		Talsperrengasse	Zvolenská			Zvolenská
	Volkeltova třída		Volkelt Strasse	Zlínská	Luxemburgové		Zlínská
Eisengasse	Železná ulice		Eisengasse	Železná			Železná
	Žitavská třída		Zittauer Strasse	Žitavská			Žitavská

Tabulka č. 2.19 Ulice

1858- 1914	1918- 1921	1923- 1937	1940	1946	1948	1953- 1989	současnost
Steingasse	Kamenná ulice		Steingasse	Žulová			Žulová
Bahnhofstrasse	Nádražní třída		Bahnhofstrasse	Generalissima Stalina		1. Máje	1. Máje
Schützenstrasse	Schützeho třída		Horst- Wessel Strasse	5. Května			5. Května
Herrengasse	Panská ulice		Georg Schönerer Strasse	Panská ulice			8. Března